Lodzer Tageblat № 189

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז נאָר 10 גראָשען

לאָדזשער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אדמיניסטראַציע 10047.

דאָנערשטאָג, כ׳ מנחם-אב פ׳ עקב תר״צ | 14 sierpnia 1930 r. | 23-טער יאָהרגאַנג

רעוועלאַציעס וועגען געהיימע דייטשע פּלענער

אָפּצורייסען פּאָמאָזשע און אויבער-שלעזיען פון פּוילען

בלוטיגע צוזאַמענשטויסען און געשלעגען צווישען היטלעראָווצעס און קאָמוניסטען אין בערלין

בערלין, 13 (ספּעציעל צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") דער קאָמוניסטישער „וועלט אַם אַבענד" טרעט אַרויס מיט סענסאַציאָנעלע רעוועלאַציעס וועגען די קריגס-פּלענער פון אויסערן-מיניסטעריום און די געהיימע בעראַטונגען פון מיג. טרעוויראַנוס, דעם געוועזענעם שעף פון דער רייכסוועהר פאָן סעקט און דעם איצטיגען אָנפיהרער פון דער רייכסוועהר פאָן היי.

„וועלט אַם אַבענד" זאָגט, אַז די זונטאָג׳דיגע רעדע פון טראַוויראַנוס׳ן איז אַ אָנזאָג אויפ׳ן אנקומענדיגען רעוואַנזש. פון גוט-אינפאָרמירטע קרייזען דער-וויסט זיך די צייטונג, אַז טרעוויראַנוס האָט בלויז זיך פּערעדט און אויסגעזאָגט דאָס, איבער וואָס מ׳האָט זייט אַ וואָך צייט זיך בעראַטען אין אויסערן-אַמט אָהן מיניסט. קורטאס׳עס אנטייל.

די דאָזיגע בעראַטונגען האָט געפיהרט טרעוויראַנוס׳עס גרופּע, די פאָר-שטעהער פון דער רייכסוועהר דער נייער שטאַט-סעקרעטאַר פאָן בילאָוו און גענ. סעקט. אין די דאָזיגע אונטערהאַנדלונגען איז עס געגאַנגען וועגען אַ נייער אָר-יענטאַציע פון דער אינערן- און אויסערן-פּאָליטיק פון דייטשלאַנד.

די וויכטיגסטע אויפגאַבע איז נוגע געוועזן דאָס אָפּשאַפען אַלע בעגרענ-צונגען פאַר דער אַרמעע, פלאָט און לופט-פלאָט. דער ליקווידאַציע פון „פּאָמאָר-זשער קאָרידאָר", צוריקצונעמען אויבערשלעזיען, דער „אַנשלוס"-פראַגע און דאָס צוריקבעקומען די קאָלאָניעס. עס איז אויך אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע וועגען אַ רעקאָמפּענסאַט פאַר פּוילען. לויט „וועלט אַם אַבענד", האָט מען פּוילען נעדאַרפט פאָרלעגען פאַר׳ן קאָרידאָר — קלאַיפּעדא און פאַר אויבער-שלעזיען... אוקראַאינא".

אַזוי אַרום פאַרענדיגט די דערמאָנטע צייטונג, האָט טרעוויראַנוס׳עס רעדע נישט ענטהאַלטען, ווי מען וויל אונז איינשמועסען, זיין פּריוואַטע מיינונג, נאָר זי ענטשפּרעכט די פּאַקטישע צילען פון דער דייטשער פּאָליטיק.

בערלין, 13 (וויפ) די רעוועלאַציעס פון „וועלט אַם אַבענד" האָבען אַרויסגערופען אַ גרויסען שטורם אין די נאַציאָנאַליסטישע קרייזען. אַרום 6.30 אין אָוונד האָט זיך פאַר דער רעדאַקציע פון „וועלט אַם אַבענד" צונויפ-געקליבען אַ גרויסער המון היטלעראָווצעס, נאַציאָנאַליסטישע סטודענטען און מיטגלידער פון מיליטערישע ספּאָרט - אָרגאַניזאַציעס, דער המון האָט געמאַכט פייגדליכע אויסרופען אויפ׳ן חשבון פון דער רעדאַקציע, דערנאָך גענומען וואַר-פען שטיינער אין די שויבען און צום סוף זיך אַריינגעריסען אין רעדאַקציע און דעמאָלירט אַלע איינריכטונגען. אַ מערכה וואָס די זעצער האָבען פּערבאַריקאַדירט די איינגאַנגען צו דער זעצעריי און אַזוי אַרום זענען די זעץ-מאַשינען און די גאַנצע טעכנישע אָפּטיילונג אָפּגעראַטעוועט געוואָרען.

וועגען אָנפאַל האָבען זיך גיך דערוויסט די קאָמוניסטען. וואָס זענען אויך אָנגעקומען אין אַ גרעסערער צאָהל און עס האָט אויסגעבראָכען אַ געשלעג, בעת וועלכען 14 פּערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרן. פּאָליציי האָט ליקווידירט דאָס געשלעג און אַרעסטירט 23 פּערזאָן.

ליטווישע רעגירונג איינגעלאַדען צו דער אַגראַר-קאָנפערענץ

וואַרשאַ, 13 (וויפ) היינט האָט די פּוילישע רעגירונג דורך דער פער-מיטלונג פון פּוילישען געזאַנדטען אין ריגאַ מיניסטער אַרצישעווסקי פּערבעטען די ליטווישע רעגירונג אויף דער אַגראַר-קאָנפערענץ אין וואַרשאַ (סוף אויגוסט). דאָס איז אַ פּאָליטישער שריט וואָס האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער איצטי-גער פראַגע פון די פּויליש-ליטווישע בעציהונגען. דעריבער ווערט דער ענטפער פון ליטא אויף דער פּוילישער איינלאַדונג ערוואַרט אין די פּוילישע קרייזען מיט גרויס שפּאַנונג.

אויסער רומעניען האָבען שוין ערקלערט זייער גרייטקייט אַנטייל צו נעמען אין דער אַגראַר-קאָנפערענץ יוגאָ-סלאַוויען, עסטאָניען און פינלאַנד, דער ענט-פער פון די איבעריגע איינגעלאַדענע מלוכות, ווערט ערוואַרט אין די נאָהענטסטע טעג.

3 יונגלעך צוריסען פון אַ גראַנאַט

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש צום „לאָד-זער טאַגעבלאַט") אין רעמבערטאָוו האָט נעכטען פּאַסירט אַ שרעקליכער פּאַרפאַל, וואָס האָט געקאָסט דאָס לע-בען פון 3 קינדער.

אויפ׳ן אַרטילעריע-פּלאַץ אין רעמ-בערטאָוו האָבען עטליכע יונגע פּאַסטו-כער, נישט קוקענדיג אויפ׳ן פערבאָט, געפּאַשעט בהמות און אַ געוויסען מאָ-מענט האָבען זיי געפינען אַ גראַנאַט אין

איינער פון די יונגלעך האָט געוואָלט מיט אַ שטיין איהם אויפהאַקען אַזוי זע-הען וואָס אינעווייניג טוט זיך. אין זעל-בען מאָמענט האָט זיך דערהערט אַ שרעקליכער אויפרייס און 2 יונגלעך זע-נען צוריסען געוואָרען פּשוט אויף שטי-קער. אַ דריטער איז געשמאַסען אויפ׳ן וועג צום שפּיטאָל. איין מיידעל און נאָך אַ יונגעל זענען שווער פערוואונדעט גע-וואָרען.

סכסוך צווישען תל-אביב׳ער שטאָט-פערוואַלטונג און הסתדרות

תל-אביב (יטא) צווישען דער שטאָט-פערוואַלטונג פון תל-אביב און דער יודישער אַרבייטער-פעדעראַציע „הסתדרות" איז ענטשטאַנען אַ סכסוך אין דער פראַגע פון איבערגעבען די בוי-אַרבייטען ביים יודישען שעכט-הויז אין תל-אביב פּריוואַטע אונטערנעמער. „הסתדרות" פאָדערט די אַרבייטען זאָ-לען איהר איבערגעגעבען ווערען. ביידע שטרייטענדע צדדים האָבען זיך געווענ-דעט מיט ערקלערונגען צו דער עפענט-ליכער מיינונג.

5000 דאָלאַר ענטשעדיגונג

סאָוויעטישע האַנדעלס-פערטרעטונג אויסגעצאָהלט אַ ווילנער יודישען פאַבריקאַנט

וואַרשאַ, 13. אויגוסט. (וויפ) דער ווילנער גאַרן-פאַבריקאַנט מעלאַמעד האָט פערקלאָגט די סאָוויעטישע האַנ-דעלס-פערטרעטונג אין פּוילען, אַז זי האָט אַרויסגעבראָכען קיין פּוילען גאַרן פון דער „נעווסקאַ מאַנופאַקטורא", וואָס איז געווען פערזעהען מיט דער זעלבער מאַרקע (אַ פּאָדקאָווע), ווי זיינער, מע-לאַמעד׳ס גאַרן.

מעלאַמעד האָט אַרויסגעשטעלט אַ תביעה אויף ענטשעדיגונג אין דער הויך פון 15000 דאָלאַר. דאָס געריכט האָט מעלאַמעד׳ן די סומע צוגע׳משפּט.

דאַן האָט די סאָוויעטישע האַנדעלס-פערטרעטונג אָפּגעגעבען אַן אַפּעלאַציע אין קרייז-געריכט, וואָס האָט מעלאַ-מעד׳ס תביעה אָנערקענט נאָר טיילווייז, דהיינו, איהם צוגע׳משפּט נאָר 5000 דאָלאַר.

נעכטען האָט די סאָוויעטישע האַנ-דעלס-פערטרעטונג אויסגעצאָהלט מע-לאַמעד׳ן די צוגע׳משפּט׳ע סומע, געגען אַ שריפטליכער בעשטעטיגונג, אַז מע-לאַמעד זאָגט זיך אָפּ פון ווייטערדיגע פּרעטענזיעס.

הזכרה

מאָרגען פרייטאָג, ד. 15 ד. ח. 10 אַ זייגער פריה קומט פאָר צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט אויפ׳ן בית החיים אַ הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה נאָך אונזער אונפערגעסליכען זוהן און ברודער

יהודה לייב ב״ר הערש יואל נ״י גוטערמאַן ז״ל

צו וועלכער אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען פּינקטליך און צאָהלרייך צו ערשיינען. די פאַמיליע.

אכטונג!

מיר מאַכען אויפמערקזאַם דער לאָדזער בעפעלקערונג, אַז די וואָך איז דער פּרייז פון לעבעדיגע קאַרפּען גרויסע און קליינע נאָר 4 זל. אַ קילאָ

צו בעקומען אין אַלע פיש-געוועלבער און אַלע פיש-מערק.

מיט אַכטונג
די פערוואַלטונג פון לאָדזער פיש-סוחרים-פעראיין
פּאָמאָרסקאַ 18.

שטאָטיש טעאַטער צעגעלניאַנאַ - 63 -

גאַסטראָלען פון דער ווילנער טרופּע יאָהר XV אַנפ. מ. מזאה

היינט דאָנערשטאָג ד. 14-טען אויגוסט 8.45 אָוונט

„דער דבוק" פון ש. אַנ-סקי

מאָרגען פרייטאָג ד. 13-טען אויגוסט 8.45 אָוונט פּרעמיערע!

„דער עיקר" פון יעווריעינאָוו

דער פאָר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון שטאָטישן טעאַטער פּיעטריקאָווער 74.

יין כשר!!!

ווער עס וויל זיך איבערצייגען, אַז ווין דאַרף זיין גוט, כאָטש עס קאָסט ביליג עמפּפעהלען מיר פון דער נייער ערעפענטער ווין און מעהד-פאַבריק

אַ פלאַש פון אַ ¼ ליטער זעהר גוטען ראַדזינער וויין צו פאַבריקס-פרייזען

נאָר 65 גראָשען.

צו דער בעקוועמליכקייט פון ג׳ פּובליקום ראַיאָן גרינער מאַרק בעקומט מען דעם אויבענדערמאָהנטען ¼ ליטער גוטען ראָדזינער וויין צום פרייז 65 גראָשן אַ פלאַש ווי אויך אַלע אַנדערע סאָרטען ווייגען צו פאַבריקס-פרייזען אין וויין-געשעפט ביי פ. ליפּעל גרינער מאַרק 8. מיט אַכטונג

וויין און מעהד-פאַבריק „פּראָגרעס" 2 אַלטער מאַרק 2

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 114-75
ספּעצ. אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

געגען בעלוינונג

פאָהרענדיג מיט אַ דראָשקע מיטוואָך דעם 13.8 6 אַ זייגער פאַרנאַכט דורך די גאַסען: פּשעיאַזד, זאַגאַיניקאָוואַ, נאַרוטאָוויטשאַ און צעגעלניאַנאַ איז מיר אָוועקגעקומען אַ פּעקעל מיט פערשידענע פּראָטעסטען, וועלכע האָבען פאַר קיינעם קיין ווערט. אָפּצוברענגען געגען בעלוינונג צום ה׳ מ. מילגראָם 6-טען שערפּינג 30 № טעל. 186.84.

די פּראָטעסטען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג.

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציאַל ארצט
פאַר הויט האָר אין וענערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטרא-טעראַפּיע
פּאָלודניאָוואַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון $8-9\frac{1}{2}$
פריה און 6—9 אָוונד. זונטאָג פון 9—1 מיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוונד.
בעזונדער „ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

סטאַרשי כירורגישער פעלדשער
י. סענדער
פּאָמאָרסקאַ 14, טעל. 62-83
פראָנט 2-טער שטאָק,
וועלכער האָט פּראַקטיצירט אין פּאָזנאַנסקי׳ס שפּיטאָל 14 יאָהר, נעמט אָן אַלע אַרט קראַנקע צו יעדע צייט

ספּאָרט-פּלאַץ ל.ק.ס. אַלעיאַ אוני 2 צופאָהר מיט טראַמוואַי 8, 5, 16 נעבען דער קאַלישער באַהן.

היינט דאָנערשטאַג, ד. 14 אויגוסט, 5.30 אַ זייגער נאָכמיטאַג קומט פאָר

אַן אינטערנאַציאָנאַלער פוטבאָל-מעטש

„הכח"-וויען ל.ק.ס.

ספּאָרט-פּלאַץ ל.ק.ס. אַלעיאַ אוני 2 צופאָהר מיט טראַמוואַי 8, 5, 16 נעבען דער קאַלישער באַהן.

אינטערווענץ אין טערקיש-פערסישען קאנפליקט

פעלקער-בונד אויפגעפאדערט די פערסישע רעגירונג צוצושטעלען א ראפארט

אראביען גרייט זיך צו ערקלערען קריג עבר הירדן

דער טערקיש-פערסישער קאנפליקט

פאריז, 13. אויגוסט. (אז) לויט מעלדונגען פון לאנדאן איז דאס אריבערגעהן פון טערקישען מיליטער איבער דער פערסישער גרענעץ און דאס פערנעהמען אייניגע ווילטיגע סטראטעגישע פונקטען געווען א סורפריז פאר די לאנדאנער פאליטישע און דיפלאמאטישע קרייזען.

די טערקישע רעגירונג האט דערמיט געוואלט אפשניידען דעם צוריקוועג פון די קורדישע אויפשטענדישע און איינמאל פאר אלע מאל זיי אוממעגליך מאכען צו קאנען אריבערגעהן איבער דער פערסישער גרענעץ.

לויט די מעלדונגען פון דיפלאמאטישע לאנדאנער קרייזען פון "דיילי טעלעגראף", וועט נישט קומען צו קיין ערנסטען קאנפליקט צווישען פערסיען און טערקיי. מען האלט בלויז, אז פערסיען וועט זיך ווענדען צום פעלקער-בונד וועגען אינטערווענץ. דאן וועלט די פערסישע רעגירונג געמוזט באווייזען, אז זי האט די ערשטע זיך באמיהט צו דערדריקען די אויפשטאנד-באוועגונג אויף דער גרענעץ. ביז איצט איז קיין שום אינטערווענץ פון פערסישען מיליטער אויף דער גרענעץ נישט פארגעקומען. מעגליך דערפאר, וואס פערסיען האט נישט גענוג מיליטער אויף דער גרענעץ.

ווין, 13 (ספעציעל צום "לאדז. טאג.") די טערקישע אפיציעלע קרייזען לייקענען אפ די ידיעות וואס זענען פארשפרייט געווארען אין אויסלאנד דורך די טעלעגראפען-אגענטורען, אז דאס טערקישע מיליטער זאל זיין אריבער די פערסישע גרענעץ. דאס איז טאקי געשעהן דעם 19 ד. ח. אבער דאס טערקישע מיליטער האט תיכף פערלאזען דאס פערסישע טעריטאריום און מעהר די פערסישע גרענעץ נישט אריבער.

גענף, 13 (וויפ) לויט ווי עס מעלדעט די "האוואס"-אגענטור, האט דער סעקרעטאריאט פונ'ם פעלקער-בונד היינט אויפגעפאדערט פערסיען תיכף ומיד צוצושיקען א ראפארט וועגען די געשעהענישען אויף דער פערסיש-טערקישע גרעניץ.

אראביען ערקלערט קריג עבר הירדן

לאנדאן, 13 (ספעצ.) "דיילי מייל" ברענגט א סענסאציאנעלע ידיעה וועגען בעשלוס פון קעניג פון אראביען איבן סאוד צו ערקלערען קריג טראנס-יארדאניען. לעת-עתה איז נישט בעוואוסט ווי עס וועט זיך דערצו באציהען ענגלאנד, וועלכע האט ווי בעקאנט דעם מאנדאט איבער עבר-הירדן. עס געהען ארום קלאנגען, אז דאס אלץ געשעהט מיט'ן וויסען פון ענגלאנד, וואס וויל פעראייניגען עבר-הירדן מיט אראביען. אזוי ארום וואלטען די אראבער פון עבר הירדן נישט געהאט מעהר די מעגליכקייט צו פיהרען א אקטיווע אגיטאציע געגען די יודען אין א"י.

גרויסער שניי-שטורם אין דרום-אפריקא

לאנדאן, 13. אויגוסט. (ספ.) לויט מעלדונגען פון קאפשטאט אין דרום-אפריקא בושעוועט דארט א גרויסער שטורם בעגלייט פון שטארקע רעגענס און פיל ערטער איז געפאלען שניי. פיל פישער-שיפלעך זענען דערטרונקען געווארען. 16 פישער, דערונטער 2 אייראפעער זענען אומגעקומען.

גרויסע שיפס-קאטאסטראפע אין כינא

בערלין, 13 אויגוסט. (אז) אין דרום-כינא איז פארגעקומען א שרעקליכע שיפס-קאטאסטראפע. א גרויסע כינעזישע פאסאזשיר-שיף איז ארויפגעשווימען אויף א מינע און אין עטליכע מינוט ארום אונטערגעגאנגען. 70 פאסאזשירען, מעהרסטענטייל פרויען, זענען אומגעקומען.

טויט-אורטייל פון קאמוניסטען

פאר'ן העכסטען געריכט

לעמבערג. (טעלעפאניש צום "ל. ט.") דעם 27 ד. ח. זאל אין העכסטען געריכט בעטראכט ווערען די קאסאציע פון די דריי קאמוניסטען, וואס זענען מיט איינגע חדשים צוריק פאר'משפט געווארען דורכ'ן לעמבערגער געריכט פון געשווארענע צום טויט פאר פער-שפרייטען קאמוניסטישע ליטעראטור.

ארעסטירט די אונטערצינדער אין לעמבערג

לעמבערג. (טעלעפאניש צום "ל. ט.") אין צוזאמענהאנג מיט די אונטערצינדונגען אין טשיזיק און מיקלאשאוו, לעמבערגער פאוויאט האט די פאליציי געכאפט דורכגעפיהרט איניגע ארעסטען.

צווישען די ארעסטירטע געפינען זיך איינגע גימנאזיע-שילער. ביי די ארעסטירטע האט מען געפונען קאמפרא-מיטירענדע נאטיצען און ביי איינעם האט מען אויך געפונען א אנגעלאדענעם רע-וואלווער.

די פאליציי פיהרט ווייטער די אויספארשונג.

קעניג פייזול אין פאריז

פאריז, 13 (אז) דער קעניג פון איראק פייזול איז אנגעקומען קיין פאריז און איז בעגריסט געווארען אויפ'ן וואקזאל דורך די פארשטעהער פון דער רעגירונג.

ר.100 ווידער איבער'ן אטלאנטיק

פאריז, 13 (אז) די ענגלישע ריזיגע לופט-שיף ר.100 פליהט היינט 7 א זייגער צוריק פון קאנאדע קיין ענגלאנד.

נישט קוקענדיג דערויף וואס איינער פון די 6 מאטארען איז בעשעדיגט געווארען, רעכענט דאך דער פיהרער פון דער לופט-שיף דורכצומאכען דעם וועג אין 48 שעה.

537 שעה אין דער לופט

ניו-יארק, 13. אויגוסט. (ספ.) אויפ'ן לופט-פליה-פלאץ אין סט. לואי ווערט איצט געמאכט א פראבע צו שלאגען דעם רעקארד איבער די ברידער הונטער, וואס האבען זיך געהאלטען אין דער לופט 554 שעה.

די לופט-פליהער ושאקסאן און פארעסט אבריען האבען נעכטען 11 אזייגער אוועגד זיך שוין געפונען אין דער לופט 537 שעה. און ווארשיינליך וועלען זיי אין משך פון היינטיגען טאג שוין איבערשטייגען דעם רעקארד, וואס עס האבען דערגרייכט די ברידער הונטער.

ווידער א שרפה אין בארשא

בארשער נשרפים וואוינען אונטער'ן פרייען הימעל

קלויזענבורג. (יט"א) פון בארשא ווערט מיטגעטיילט, אז אין שטאט-וואלד, אין וועלכען עס זענען אויסגעשטעלט די געצעלטען פון די היימלאזע בארשער נשרפים איז אויסגעבראכען א שרפה, וועלכע האט אנגעמאכט זעהר גרויסע שאדענס. די אומגליקליכע בארשער נשרפים וואוינען שוין איצט אונטער'ן פרייען הימעל. רומעניש ארבייטער, וואס וואוינען אין דער שכנות האבען געהאלפען לעשען דאס פייער. די מאכט ארגאנען רעכענען, אז די שרפה איז אויסגעבראכען צוליב אן אונטערצינדונג. עס ווערט געפיהרט אן אויספארשונג.

ווידער אן ערד-ציטערניש אין נעאפאל

ווין, 13. אויגוסט. (אז) פון רוים מעלדעט מען, אז פארגיגע נאכט האט מען דארט ווידער געשפירט א לייכטע ערד-ציטערניש. די בעפעלקערונג איז אין בהלה ארויסגעלאפען אויף די פרייע פלעצער און פערבראכט א גאנצע נאכט אונטער'ן פרייען הימעל. ערשט אין דער פריה, ווען עס איז קלאר געווארען, אז קיין שאדענס זענען נישט געווען, האט די בעפעלקערונג זיך אומגעקערט אין די היימען.

די ערד-ציטערניש האט געהאט א לאקאלען כאראקטער. אין ווארשא האט מען זי נישט געשפירט.

א הירש דער'הרג'עט א מענש

קאטאוויץ, 13. אויגוסט. (וויפ) נעבען דער 30-יעהריגער וועלטער פון די קאטאוויצער מייניייע ראבע האט היינט דערלאנגט עפען א הירש, האט זיך דער הירש אויהם דערלאנגט א שטאר-קען שטויס מיט די הערנער און בויך און אויהם אויפגעריסען דאס לייב. דער וועלטער איז באלד נאכדעם געשטאר-בען.

אגאבעקאוו — סאוויעט. שפיאן

סענסאצ. געשיכטע מיט א סאוו. חוזר בתשובה'ניק

פאריז, 13 אויגוסט. (אז) די פראגע וועגען ארויסשיקען דעם געוו. אגענט פון ג.פ.או. אגאבעקאוו נעמט אן א סענסאציאנעלען כאראקטער. עס ווייזט זיך ארויס, אז נאכ'ן אומקעהרען זיך פון רוסלאנד, האט אגאבעקאוו זיך געוואלט שטעלען אין דינסט פון דער פראנצויזישער פאליציי און אויסגעבען די סאוויעטישע עמיסארען פון פראנקרייך. עס האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז אגאבעקאוו פערקעהרט אין פאריז אין א פערדעכטיגער געזעלשאפט, און דא האט זיך ארויסגעוויזען, אז אגאבעקאוו שטעהט ווייטער אין סאוויעטישען דינסט. צוליב דעם איז ער ארעסטירט און ארויסגעשיקט געווארען פון פראנקרייך. איצט געפינט זיך אגאבעקאוו אין בעלגיען, פון וואנען ער בעמיהט זיך דורכאויס צוריקצוקומען קיין פאריז.

א פעקעל מיט גראנאטען

געפינען אין קעלער פון ציגעל-גאס 57

וועלנער פון ארטילעריע-פולק בעשעפטיגט זיך מיט דער מציאה

דער סטרוזש פון שלאסבערג'ס הויז (ציגעל-גאס 57) האט געמאכט א סענסאציאנעלע ענטדעקונג: אין א קעלער האט ער געפונען ליגען אין א פעקעלע, איינגעוויקעלט אין צייטונגס-פאפיר 4 גראנאטען.

די פאליציי האט ארויסגערופען די 10-טע ארטילעריע-אפטיילונג, וועלכע האט זיך בעשעפטיגט מיט די געפינענע גראנאטען.

ארעסטירט א גנב איןווישניאווא-גורא

וואס האט בע'גנב'עט די לעטניקעס

(ווו) ווי מיר האבען שוין געשריבען, איז דעם 8. ד. ח. פארגעקומען א גנבה אין אויטאבוס, וואס איז געפאהרען פון לאדז קיין ווישניאווא גורא. די גנבים האבען צוגע'גנב'עט צוויי אנצוגען, און א וואליזע מיט זאכען, וואס האבען גע-הערט צום לאדזער איינוואוינער גא-מענטאל, וועלכער געפינט זיך איצט אין ווישניאווא גורא אויף זומער-וואוינונג.

דער קאמענדאנט פון ווישניאווא גורא ה' גארגעל האט תיכף אונטערגענומען אן אויספארשונג און אין א פאר טעג ארום האט ער געפונען די גנבה ליגען פערשטעלט אין וואלד. ער האט בעקו-מען א חשד אויף איינעם וויטקאווסקי, אז ער זאל האבען אויסגעפיהרט די גנבה. וויטקאווסקי איז גענומען געווא-רען אויף א פערהער און ער האט זיך מודה געווען צו דער גנבה.

שווערע אויטאבוס-קאטאסטראפע

6 פערוואונדעטע פאסאזשירען

(ב) היינטער ניעפאלאמיץ האט א לאסט-אויטא, וואס איז געפאהרען פון לאדז, זיך צוזאמענגעשטויסען מיט א קראקאווער פאסאזשיר-אויטאבוס 6 פא-סאזשירען זענען פערוואונדעט געווארען.

צו מיליטערישע איבונגען

(ב) היינט דארפען זיך צושטעלען אין פ.ק.או. איינס (גאוואטארנאווא 18) די רעזערוויסטען פון 2, 3, 5, 8, 9, 11. קאמיסאריאטען פון די יאהרגענג 1902, 1904 און 1899 און בעלאנגען צו פיע-כאטע, טענקס, קאוואלעריע, פאנצער-אויטאמאבילען דינסט און אונטענדענ-טור, געזונדהייטס-דינסט און זשאנדאר-מעריע.

געשאסען א מיידעל

אין מאני-וואלד

(§) דורכגעהענדיג נעכטען אוועגד דעם מאני-וואלד איז די 18-יעהריגע קאזשימיערא פיעטשאק פערוואונדעט געווארען פון א פערבלאנדזשעטער קויל פאנאטאוויע האט דעם מיידעל ערטיילט הילף.

איבערגעפאהרען א יונגעל

אויף זגערזשער גאס האט אן אויטא איבערגעפאהרען דעם 12-יעהריגען מיע-טשיסלאוו שטורגאלא.

א גנב,

וואס האט אויסגעלעדיגט א שטוב

(§) פאליציי האט פערהאלטען א גנב מיט א פול-אנגעפאקטען זאק וועש, מלבושים, פוטער און בזשוטעריע פאר 5000 זל., וואס איז גע'גנב'עט געווא-רען פון אלתר יצחק רייכבוים'ס דירה אויף דער גאס פון 28. שוסטער-פולק 15.

רעפעראט

פון דר. א. טארטאקאווער

היינט, 9 אזייגער אוועגד קומט פאר אין לא-קאל פון "התאחדות" א רעפעראט פון ה' אריה טארטאקאווער א. ד. ט. "די נייע שטרעמונגען אין דער סאציאלאגיע"

ענדערונגען אין פאהר-פלאן לאדז — אזארקאוו

די דירעקציע פון די הונטער-שטאטי-שע טראמוויען האט נאך א השתדלות פון דער בעפעלקערונג בעשלאסען, אז דער טראמוויי, וואס געהט אויף דער ליניע לאדז—אזארקאוו זאל אין דער פריה ארויסגעהן פון דער רעמיזע האלב 6 (ביז איצט 5.50 אזייגער).

גרויסער אינטערעס צום היינטיגען מעטש

צווישען ווינער "הכח" און "ל.ק.ס."

וואס זאגט דער אנפיהרער פון ווינער "הכח" וועגען דעם רעמי-רעזולטאט פון דינסטאג'דיגען מעטש.

צוליב'ן רעמי-רעזולטאט פונ'ם מעטש פון ווינער "הכח" מיט דער לאדזער ליגע-מאנשאפט ל.ט.ס.ג. האט דער לייטער פון דער יודישער מאנשאפט ה' הובער אין א געשפרעך מיט אונזער מיטארבייטער זיך ארויסגעזאגט וועגען דעם, פארוואס די יודישע וועלט-מאנ-שאפט האט דעם לאדזער מעטש נישט געוואונען.

— דער וואס האט בייגעוואוינט דעם מעטש, האט געקאנט זעהן, אז אונזער מאנשאפט איז געשטאנען טעכניש מיט א קלאס העכער פון דער לאדזער. ביי א נעהעריג געפיהרטען שפילען און ביי א מעהר דזשענטעלמענישען בעהאנדלען דער געגנער, וואלט די יודישע מאנ-שאפט לכל הפחות געוואונען דעם מעטש מיט א רעזולטאט פון 1:5.

— קומט ארויף אין די האלב-צייט-מערען פון מיינע יונגע שפילער און איהר וועט טרעפען אין יעדען בעט איי-נעם מיט א באנדאזשירטען פוס, אדער א קאמפרעס אויפ'ן בויך... אזוי ווי אפ-געשמועסט צווישען זיך, האבען די ל.ט.ס.ג.-שפילער, מיט קליינע אויסנאה-מען, נישט געוואלט זיך לאזען בעזיגען. אנשטאט צו קאפיען דעם באלעם, האבען זיי געפונען א פיל בעקוועמער ארט — די פיס פון מיינע שפילער. דער לינקער פערטיידיגער פון "ל.ט.ס.ג. האט אויפגעהאלטען 2 פון די בעסטע שפילער, העם און פישער, דורך דעם, וואס ער האט זיי צו'מזיק'ט נישט בלויז מיט די פיס, נאר אויך מיט די הענד. איך מוז אייך זאגען דעם אמת, אז איך האב בכלל קיין חשק נישט געהאט איי-בערצולאזען אין די לאדזער שפיטאלען מיינע שפילער, און דעריבער האב איך זיי, בעת דער פויזע, אנגעזאגט, זיי זא-לען זיך וואס ווייניגער צוזאמענטרעפען מיט דעם געגנער.

— דאס איז מיין ענטפער אויף דער פראגע, פארוואס מיר האבען דעם מעטש נישט געוואונען. איך רעד שוין נישט וועגען דעם שויס-ריכטער, וועל-כער האט אונז אפען בע'עולה'ט. איך וויל מיך נישט שטארקער אויסדריקען, ווייל איך בין דאך אין לאדז א גאסט. איך האף, אז ל.ק.ס. וועט מיט אונז אנדערש שפילען און דאן וועלען מיר בעווייזען, אז מיר קאנען שפילען פוס-באל.

* * *

דער היינטיגער מעטש פון ווינער "הכח" מיט ל.ק.ס. רופט ווירקליך ארויס א זעהר לעבהאפטען אינטערעס אין אלע קרייזען פון די ספארט-ליבהא-בער אין אונזער שטאט.

—:0:—

יודישע פערוויילונג

אין וואלד פון רודא-פאביאניץ

פאביאניץ, זונטאג ט"ו אב איז פארגעקומען אן אויספלוג פון היגען "השומר הדתי" און "הפועל המזרחי" אין וואלד פון רודא-פאביאניץ. דא זע-נען פארגעקומען פערשידענע פערוויי-לונגען, איבונגען און געזאנג. דער קא-מענדאנט פון השומר הדתי א. י. גאלד-בערג האט גערעדט פאר די שומרים וועגען זייערע אויפגאבען.

די פערוויילונגען האבען צוגעצויגען כמעט דאס גאנצע שטעטעל. פאר'ן אבמארש בעגריסט ה' שלאמאוויטש דעם לאגער אין נאמען פון דער בע-פעלקערונג און דאזאר-ראטמאן ה' ניי-מארק שפענדעט — אלס צייכען פון צופרידענהייט — אין נאמען פון "בר כוכבא" אויף א פאהן פאר'ן השומר הדתי.

וואַרשאווער "סוחר" בע'גנב'עט א לאדזער האנדעלס-פירמע

און געהט אויף אומזיסטער קעסט אין "האטעל" אויף קאפערניקא-גאס

(§) דער פירמע פון ראזען און ווישליצקי (וואלטשאנסקא 18) איז נעכטען פריה בעשערט געוועזען ארייגצוקריגען צוויי ווארשאווער "סוחרים", וועלכע זיי-נען געקומען קויפען מאנופאקטור און האבען דערביי זיך ארויסגעוויזען אלס איינפאכע "שאפענפעלערס". די גנבה האט מען בעצייטענס בעמערקט. איינער פון די גנבים, יעקב גאלדפעלד, איז ארעסטירט געווארען. ער זיצט שוין אין דער תפיסה אויף קאפערניק גאס.

שניידער- און שוסטער-געזעלען פאדערן, צו פערזיכערן זיי אויף דער צייט פון ארבייטסלאזיגקייט און עלטער

(§) די שניידער און שוסטער-פער-איינען אין לאדז האבען בעשלאסען צו פאדערן, אז די ארבייטסלאזע שוסטערס און שניידערס זאלען פערזיכערט ווערען אויף דער צייט פון ארבייטסלאזיגקייט און אויף דער עלטער. אויב די אונטער-וועגיץ וועט דאסמאל נישט פועל'ן, וועט אויספרעכען א שטרייק.

פויערים קאנקורירען אין לאדז

מיט הויזירער פון לעבענס-מיטלען

(ב) די לאדזער הויזירער, וואס מיא-גען פונאנדער עסענוואַרג אין די וואוי-נונגען, בעקלאגען זיך אויף דער קאנקו-רענץ פון פויערים, וועלכע טראגען אויך פונאנדער זייערע פראדוקטען איבער די הייזער. וועגען דעם וועט א דעלעגא-ציע אונטערוועגערען ביים סטאראסטא.

הרב זאנענפעלד ביים שטעלפערטרעטער פון הויך-קאמיסאר

"אגודת ישראל" איינשטימיג מיט'ן גאנצען יודישען ישוב

ירושלים, (יט"א) א דעלעגאציע פון אגודת ישראל מיט הרב זאנענפעלד אין דער שפיץ איז אויפגענומען געווארען דורך דעם שטעלפערטרעטענדען הויך-קאמיסאר אין א"י מער סטיוארט רעווים. אין א געשפרעך מיט מער רעווים האט הרב זאנענפעלד ערקלערט, אז אגודת ישראל איז איינשטימיג מיט דעם גאנצען יודי-שען ישוב אין א"י אין די מערהייט פראגען, וואס בעריהרען אינצם דאס ארץ ישראל יורשטום, ווי אין דער פראגע פון כותל מערבי א. א. אגודת ישראל געהער נישט צו דער פעראיי-ניגטער יודישער קהלה נאר צוליב רע-ליגיעזע טעמים.

לאדז
14 אויגוסט 1930
דאנערשטאג, כ' מנחם-אב תר"ץ
פ' עקב
זון אויפגאנג: 4.17
זון אונטערגאנג: 7.02

טאג-כראניק

געוועזענער פרעמיער שווימאלסקי אין לאדז

עס ווילט אין לאדזער סביבה דער עקס-פרעמיער שווימאלסקי, וועלכער ... דורך אנ'אינספעקציע אין די „ב.ב."-ארגאניזאציעס. ה' שווימאלסקי ווערט ערווארט אויך אין לאדז, וואו ער וועט דורכפירן אנ'אינספעקציע ביי די הונגע „קעבע".

נייער טעלעפאן-קאבעל לאדז — ווארשע

די טעלעפאן-דירעקציע האט באשלאסן צו עפענען דעם אונטערערדישן טעלעפאן-קאבעל לאדז—ווארשע ערשט דעם 1. סעפטעמבער.

יונגע פויערטע ערמארדעט ביי זיך אין דער שטוב

דער מארד זאלן האבן אויסגעפיהרט דארפס-שגצים, וואס האבן זיך צו איהר געשדכנט

אין דארף ראפאלקי (הינטער לענטשיץ) איז נעכטן ביינאכט פארגעקומען א שוידערליכער מארד, וואס טראגט אלע סמנים פון א ראמאנטישן כאראקטער. אין דערמאנטן דארף האט געוואוינט א יונגע שענהייט, א דארפישע הערצער-צעברעכערין, וואס אלע דארפס-פויערן האבן פאר איהר די נכפה איינגענומען. זי איז געוועז אנ'אלמנה און א רייכע דערצו. האבן זיך צו איהר געש'דכנ'ט די חשוב'סטע דארפלייט, און יעדער פון זיי האט געוואלט בעקומען איהר האנד. מאריא באודאשאווא — אזוי האט געהייסן די יונגע שעהנע אלמנה, האט אבער, ווי עס טרעפט א סך מאל אין די מעשה-ביכלעך און זעהר זעלטען אינ'ם לעבען, זיך אויסגעקליבען אנשטאט די אלע רייכע און חשוב'ע דארפישע חתנים, א יונגען ארימען פאראבעק, וואס האט געארבייט ביי איהר אין דער ווירטשאפט. דאס גאנצע דארף האט זיך דערוואוסט, אז די שעהנע אלמנה ליבט זיך מיט איהר פאראבעק, און די חתנים וואס האבן זיך צו איהר פריהער געשארט זענען אויפגעקאכט געווארן פון דער מעשה. זיי האבן איהר געדראהט, אז זיי וועלען בשום אופן נישט פערשווייגען די בעליידיגונג, וואס זי האט זיי פערבוטען, אויף אנ'אפגעריסענעם פאראבעק. באגדאשאווא האט זיך אבער אויסגעלאכט פון די דראהונגען און זיך גענומען גרייטען צו דער חתונה מיט איהר טרייען הויז-קנעכט.

פלוצלינג איז נעכטן אינדערפריה דאס גאנצע דארף אויפגעציטערט געווארן פון א שוידערליכען מארד. נעכטן אינדערפריה האט מען געפונען די באגדאשאווא אנ'ערמארדעטע ביי זיך אין שטוב. מ'האט זי געפונען איינגאנצן א נאקעטע ליגען אין א ווינקעל פון איהר צימער מיט 2 טיפע וואונדען אין דער ברוסט. דער גאנצער קערפער איז געווען בעגאסען מיט בלוט, וואס איז שוין דאן פערגליווערט געווען. די דארפס-פויערן זענען חושד, אז דאס האבן דארפס-בחורים, וועלכע האבן זיך געש'דכנ'ט צו דער יונגער אלמנה, אויסגעפיהרט דעם מארד אויס נקמה דערפאר, וואס זי האט זיי געוויזען די טיר און זיך אויסגעוועהלט דעם פאראבעק.

עס ווערט געפיהרט א זעהר שטרענגע אויספארשונג.

אוזדראווסקא

עס ליגט אויף מיר א חוב צו שרייבען עטליכע שירות צו די לאדזער יודען בנוגע „אוזדראווסקא". וויפיל אויסגעמאטערטע, מידע יודען, וואס זענען ערשעפט פון שטויב, רויך, ארימקייט, וואלטען נישט געהאט די מעגליכקייט צו זעהען א גאנצען זומער א פריש גראזעל, א ברייטער שטיקעל הימעל, ווען נישט דער שטילער, צארטער סאסנאווער וואלד מיט זיינע אויפגעוויקעלטע גרינע פעלדער, וואס רופט זיך „אוזדראווסקא".

טוט אייך אן א פערגעניגען, איהר לאדזער וואוילהאבענדע יודען, קומט, זעהט, ווי 85 פערזאן ליגען אויף די לעזשאקעס אין די ווערענדעס, גלייכען זיך אויס זייערע אויסגעהארעוועטע פלייצעס און עטעמען אין זיך אריין די פרישע, געזונטע לופט. קומט, זעהט, ס'איז נישט קיין פאנטאזיע, נאר ווירקליכקייט — דער נייער פאווילאן, וואס איז אויסגעפערטיגט געווארן אין יאהר 1926 לויט דער נייעסטער טעכניק, זיין איינריכטונג, זיין פראכט!

איצט איז אויפגעמויערט א צווייטער פאווילאן אויף פערשידענע הייל-בעדער און קווארץ-לאמפען, ער איז נאך נישט אויסגעפערטיגט, ווייל עס פעהלט נאך עטליכע צעהנדליגע טויזענד גילדען. און ווען איך שפאציר פאר די הויכע נישט-אויסגעפערטיגטע מויערן, שפיר איך ווי א בת-קול וואלט גערופען פון די נישט בעגלאזטע פענסטער, צו אייך לאדזער יודען: געדענקט אין מיר, פערטיגט מיך אויס, איך בין גרייט צו ברענגען א רפואה און צו שטארקען די גלידער דעם ארימען, דעם פערמאטערטען.

איינער פון 4. מענער-סעזאן

קאשטשושקא-דענקמאל

ווערט בקרוב פערטיג

דער בוי פון קאשטשושקו-דענקמאל אויפ'ן פרייהייטס-פלאץ ווערט שוין פערענדיגט. נעכטען האט מען שוין אנגעהויבען לעגען די בעטאן-פלאטען אויף די טרעפ, וואס וועלען פיהרען ארויף צום דענקמאל. די פלאטען וועלען בעשלאגען ווערען מיט גראבע מעש-בלעך

און א פאר וואכען ארום וועט דער דענקמאל אויפגעהילט ווערען.

ערעפנונג פון די העברעאישע פארלעזונגען פון „מרכז-עברי"

אין דער ציוני. ארגאניזאציע

שבת איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער ציוני. ארג. די ערעפנונג פון די העברעאישע פארלעזונגען פון „מרכז עברי", וועלכע וועלען פארקומען יעדען שבת. די פארלעזונג האט צוגעצויגען א גרויסען עולם. ה' ש. ליפשיץ האט אנגעוויזען אויף די בעדייטונג פון די פארלעזונגען, וואס וועלען פארקומען אויף פערשידענע טעמען וועגען העברעאישער קולטור בכלל און דער העברעאישער שפראך, ליטעראטור און בעוועגונג בפרט. צום סוף האט דער פארזיצענדער זיך געווענדעט בזונדער צו די יוגענד דאס זי זאל צוהעלפען אין דער ארבייט פון „מרכז-עברי" און פערשרייבען זיך אויף די העברעאישע אומזיסטע קורסען, וועלכע עקזיסטירען ביים „מרכז".

נאך דעם האט דער פארזיצענדער איבערגעגעבען דאס ווארט דעם ה' א. שמולעוויטש (ריטשוואגר), וועלכער האט רעפערירט אויף ד. ט.: „דער רמב"ם אין די נייע העברעאישע קולטור". דער רעפערענט האט זיך אפגעשטעלט אויף דעם בעגריף פון דער היינטיגער מאדערנער העברעאישער קולטור, זאגענדיג די איבער הומאנישע מאמענטען אין דער וועלט-אנשויאונג פון רמב"ם. וועלכע זענען בכח א.ט.ס. צוזאגען א קולטורעלען איינפלוס אויף דעם היינטיגען מצב פון דער העברעאישער קולטור. בעזונדערס האבען פאר אינטערעסירט די אויספיהרונגען פון רעפערענט, ווען ער האט פערגליכען די פילאזאפיע פון רמב"ם מיט די מאדערנע פילאזאפישע טעאריעס. דאס פובליקום האט צוגעהערט דעם יונגען רעפערענט די צווי פארלעזונגען וועט פארקומען קומענדיגען שבת.

לאדזער אקטען נאך דער אקופאציע-מאכט בלייבען דערווייל אין פיעטרקאוו

דאס בילדונגס-מיניסטעריום האט צוגעשיקט קיין לאדז א צירקולאר, אז די לאדזער אקטען, וואס זענען געבליבען נאך דער אקופאציע-מאכט, וועלען דערווייל בלייבען ווייטער אין פיעטרקאוו.

א גראנאט רייסט אויף דעם בויך פון א 15-יעהריג יונגעל

אין דארף טאפארוב האט דער 15-יעהריגער באסטוך יוזעף פיעטראס געפינען אין זאמד א גראנאט, מיט וועלכען ער האט זיך אנגעהויבען צו שפילען. בעת מעשה איז פארגעקומען אנ'אויפרייס און דעם יונגעל אפגעריסען די לינקע האנד און דעם בויך.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע
זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן

אייניגע גאסטראלען פון די ליבלינגס-ארטיסטען
ווירא קאניעווסקא און פאול בריטמאן

שבת ד. 16-טן 9 אווענט | זונטאג ד. 17-טן 9 אווענט | מאנטאג ד. 18-טן 9 אווענט | דינסטאג ד. 19-טן 9 אווענט

דער שלאגער פון סעזאן! — בעגייסטערטע אויפפיהרונג!
פריילעך! לעבעדיג! געזאנג! טענץ!
ווירא קאניעווסקא און פאול בריטמאן
צום ערשטען מאל אין לאדז אין דער שיינער פריילעכער אפערעטע

אמעריקאנער חתונה

№ 30 געזאנג — № 30 געזאנג

אין 2 אקטען מיט פראלאג, מוזיק פון רומשינסקי.
ראלען: סאסעל—ווירא קאניעווסקא, מלך—פאול בריטמאן.

שבת 4 נאכמיטאג פרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.
די אויסגענומענע שיינע קאמישע אפערעטע

דאס הונדל
אין 3 אקטען פון שטיינבערג
ראלען חנה'דל—וו. קאניעווסקא
דוד—פ. בריטמאן.

ס'נעמט אנטייל לויט א. ב. פרווען: בעזמאן, ליכטענבערג, ליבראווסקא, נערה, און מאדערמאן.
מענער: אריעל, באלבירסקי, האמבורגער, הערשקאוויטש, נייהויז, ראקאוו. דיריגענט: ל. זעלמאן.
אין די פארשט. בעטייליגט זיך דער נייע-אנגאזשירטער ארטיסט מ. הילסבערג
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

אנאנס: די נאנטסטע פרעמיערע דער גרויסער אפערעטען-שלאגער „איציקעל קאזאק"

שיכורים פערבאפן א דראזשקע מיט'ן געשפאן

און אנטלויפען מיט איהר איבערלאזענדיג דעם דראזשקאזש מיט א צופלעטשטען קאפ

(§) דער בעל-עגלה שלמה וואלקאוויטש גאפלאנסקא 19, איז נעכטען אוועקגעשטאנען מיט זיין דראזשקע פאר'ן הויז פאמארסקא 64 און אויסגעקוקט די אויגען אויף א „פערשוין".

מיט אמאל קומען צו איהם צו צוויי פערזאן און הייסען זיך אפפיהרען אויף פאמארסקא 181. די חברה-לייט זענען אבער געווען אזוי שכור, אז וואלקאוויטש האט מורא געהאט מיט זיי צו פאהרען און דערצו נאך אזוי ווייט הינטער דער שטאט. ער האט זיי דעריבער געזאגט, אז זיי זאלען זיך זוכען אנ'אנדערען דראזשקארזש. ער וועט מיט זיי נישט פאהרען. די שכורים האבען זיך, קענטיג, בעליידיגט פון דער דראזשקארסקע חוצפה און זיי האבען איהם אנגעהויבען צו שלאגען מיט די שטעקענס איבער'ן קאפ. א בעגאסענער מיט בלוט איז וואלקאוויטש געלאפען נאך א פאליציאנט, און ווען ער איז צוריקגעקומען האט ער שוין נישט געטראפען די שכורים און נישט די דראזשקע. די שכורים האבען אייסגענוצט זיין אפוועזענהייט און אנטלאפען מיט דער דראזשקע. שפעט אין אווענד האט מען די דראזשקע געפונען אויף ספארנא גאס אנ'אויסגעשפאנטע, און א ביסעל שפעטער האט מען אויך געפונען דאס פערד לויפען איבער דער פאלודניאווא גאס.

לאדזער פאטאגראפיסטען

איז שווך פון זייערע פרנסות

היינט צו טאג זענען און האנדווערקער-ארטעלען פון ווייס-רוסלאנד פאר-איינגעט 11.382 יודען. צום 1. אקטאבער 1931 וועט די צאהל קאאפערירטע יודישע האנדווערקער רעגיסטרירען ביז 267510 מאן, ד.ה. לויט'ן פלאן דארף פאר דעם יאהר פערגרעסערט ווערען זייער צאהל אויף 15 טויזענד.

(§) נעלמען איז צוריקגעקומען פון ווארשע די דעלעגאציע פון די לאדזער פאטאגראפיסטען, וועלכע האט זיך בעמיהט אין דער ארגאניזיר-זיצונג פון פאטאגראפיסטען - צוזאמענפאהר אין פוילען. דער צוזאמענפאהר וועט זיך בעשעפטיגען מיט דער פראגע פון קאנקורענץ פון די ווארענדיגע פאטאגראפען, מיט'ן אומזאץ-שטייער און פאמענטען. פאר לערן-יונגלעך וועט בעשטימט ווערען א 3-יעהריגער קורס און א פראפעסיאנעלער שול, 3 יאהר פראקטיק אלס געזעלען.

קאנטראלע

פון רעצעפטען

(ב) דער הויפט-פערבאנד פון די קראנקען-קאסעס האט פעראַרדענט דער לאדזער קראנקען-קאסע צו פיהרען א גענויע קאנטראלע פון די רפואות, וואס ווערען ארויסגעגעבען אין דער אפטייק פון דער קראנקען-קאסע.

מען גנב'עט פון די פעלדער קארטאפעל

(ב) אויף די לאנגער פעלדער האט מען לעצטענס גענומען גנב'ענען קארטאפעל. איבערנאכט האט מען אפגעראמט גאנצע פעלדער. צוליב דעם זענען דורכגעפיהרט געווארן אבלאוועס ביי קארטאפעל-סוחרים. מעהרערע פערזאנען זענען ארעסטירט.

יונגע פרוי בעגיסט אדורכגעהער פון גאס מיט שוועבעל-זויערע און פערשווינדט

(ב) אויף עק ושגאווסקא און קאפערניקא האט א יונגע פרוי אפגעגאסען מיט שוועבעל-זויערע דעם דורכגעהענדען ראמאן יאנוצקי (לאקאטארסקא 4). צום גליק זענען פון דער פלוסיגקייט בלויז פערברענט געווארען יאנוצקי'ס מלבושים ווי אויך די קליידער פון אנדערע דורכגעהער. די פרוי איז פערשוואונדען. מען נעמט אן, אז די נעלט-געווארענע פרוי האט געוואלט אויספיהרען א נקמה-אקט.

ער איז געבוירען געווארען א מיליאנער און האט אפגעלעבט אלע זיינע יאהרען, ווי א באסיאק

די מערקווירדיגע לעבענס-געשיכטע פון דעם פערשטארבענעם מיליאנער האו. — ער איז געווען א דאקטאר מיט הויכע בילדונג. — פארוואס ער האט בעשלאסען צו ווערען א באסיאק. — ווי אזוי די באסיאקעס האבען זיך בעצויגען צו איהם.

געשטאמט פון א גרויסען יחוס, געהען א געבילדעטער מענש, א געענדיגטער פון צוויי פאקולטעטען, א חוץ א מעדיצינישער שולע, און געלעבט די גאנצע צייט, ווי א באסיאק.

האט פערמאגט א ריזיגען פערמעגען, גע'ירשנ'ט איבער א מיליאן דאלאר, און איז געשטארבען אנ'ארימאן, בוכשטעבליך אויסגעהונגערט פון הונגער

ד"ר דזשעמס אידס האו, דער „מיליאנער - באסיאק", וועלכער איז ערשט געשטארבען, איז געווען איינער פון די אינטערעסאנטעסטע פערזענליכקייטען אין דער וועלט. ער האט געקאנט אויסלעבען זיינע יאהרען אין גרעסטען וואוילשטאנד, ארומגערינגעלט פון אלערליי לוקסוסען, אבער ער האט בעסער אויסגעקליבען דאס לעבען פון די אונטערדריקטסטע און ארימסטע מענשען. עס איז נישט געווען קיין משוגעת ביי איהם, נאר א קלאר אויסגערעכענטע זאך. ער איז געווען אנ'אידעאליסט און שעהנער מענש פון ווארט, אנ'אמת ריינע נשמה און ווער האריז. „דאס געלט איז נישט מיינס", האט ער געזאגט, „איך האב בלויז דעם נישט געארבייט און דאס איז נישט פערדינט, דארף איך עס נישט געברויכען".

האו איז געבוירען געווארען אין סט. לואיס מיט 56 יאהר צוריק. זיין פאטער איז געווען א ווייט-פרעזידענט און דער גענעראל - דירעקטאר פון דער וואבאש אייזענבאהן - קאמפאני. זיין זיידע איז געווען דער בעריהמטער אונזשוניער דזשעמס אידס, וועלכער האט געבויט דעם ערשטען בריק איבער דער מיסיסיפי, און האו איז ערצויגען געווארען אין אנ'אטמאספערע פון קולטור און רייכטום.

נאך אין די יונגע יאהרען האט ער געוויזען סימנים פון דער פערשידענקייט און איינענארטיגקייט, מיט וועלכער ער האט זיך שפעטער אויסגעצייכענט. זיין מאנדאלין האט ער אויעקגעגעבען צו איינעם, וואס האט געוואלט שפילען און האט נישט געהאט קיין געלד צו קויפען אנ'אינסטרומענט. אין זיין צימער האט ער געהאט נאר אזעלכע מעבעל, אהן וועלכע מען קען נישט אויסקומען: א בעט, א שאנק און א טיש. ער האט נישט געהאט קיין בילד אויף די ווענד, קיין שום בעפוצונג. ער פלעגט אויסטראגען זיינע קליידער ביז זיי זענען צופאלען געווארען. אלץ, וואס ער האט געהאט, האט ער אוועקגעגעבען, אויב ער האט נאר געקענט אויסקומען אהן דעם. ער האט בוכשטעבליך אוועקגעגעבען דאס העמד פון לייב פאר ארימע לייט. יעדען מאנאט שיקען א דיבישע סומע פאר עקספענסעס, אבער אזוי שנעל ווי ער פלעגט עס קריגען, פלעגט ער עס אוועקגעבען צו ארימע לייט און האט אליין געלעבט אין נויט.

ער האט אויך געענדיגט אויף דאקטאר מעדיצין, כאטש ער האט נישט געמאכט קיין לעבען פון דער פראקטיק.

אין ענגלאנד איז ער צום ערשטען מאל בעקאנט געווארען מיט דעם סאציאליזם. ער איז געווארען א מיטגליד פון דער „סעיביאן סאסייעטי", די געזעלשאפט, וואס האט אויסגעגעבען די פראמינענטעסטע פיהרער פון דער לייבאר פארטיי. ער האט בעשלאסען דורכצופיהרען דעם סאציאליסטישען אידעאל אין לעבען אזוי ווייט ווי א מענש, איינער אליין, קען עס טון אין דער איצטיגער געזעלשאפט.

א קורצע צייט נאכדעם ווי ער האט זיך אומגעקעהרט קיין אמעריקע איז זיין פאטער געשטארבען, האט איהם איבערגעלאזען 20 טויזענד דאלאר מזומן געלד און די איינקונפט פון א מיליאנערשען פערמעגען. האו האט זיך אפגעזאגט פון דער ירושה און האט פאר זיך קיין סענט פון דעם נישט גענומען. ער האט די 20 טויזענד דאלאר אנגעבאטען דעם מעיאר (בירגער-מייסטער) פון סט. לואיס מיט דעם פארלאנג, ער זאל עס אומקעהרען צו די ארבייטער, וואס האבען עס פערדינט. דער מעיאר האט צוערשט נישט געוואלט גלויבען, אז איינער וויל ווירקליך אוועקשענקען א ירושה פון 20 טויזענד דאלאר, אבער נאכדעם ווי האו האט זיך מיט איהם פונאנדערגערעדט, האט ער אנגענומען דאס געלד. צוערשט האט מען עס געוואלט פערטיילען צווישען ארימע. אבער עס איז געווארען אזא נעיעג און אזוי פיל קריגעריי, ווער עס זאל קריגען א חלק פון דער מאדנער מתנה, אז מ'האט בעשלאסען אוועקצולעגען די 20 טויזענד דאלאר אויף א ספעציעלען צוועק צו געברויכען עס פאר וואוילטעטיגע צוועקען, ווי שולען ארער בובליאטעקען צום בעשפיל.

אין 1899 האט דאס גאנצע לאנד געקאכט מיט איהם. ווען ער האט געמעלדעט, אז אום צו בעקענען זיך מיט דעם לעבען פון די ארימסטע ארבייטער, וועט ער אליין ווערען א באסיאק. מען האט איהם בעטראכט פאר א נאר, א משוגענעם, פאר איינעם, וועמען עס פעהלט א קליעפקע אין קאפ. ער האט זיך אבער וועניג וואס געקומערט מיט דעם, וואס לייט זאגען און איז זיך געגאנגען זיין וועג. יאהרענלאנג האט ער ארומגעוואנדערט איבער דער גרויס און ברייט פון אמעריקע, געגאנגען צופוס מיילען און מיילען נאכאנאנד, געפאהרען אין פראכט וואגאנעס, אדער אויף די שטאנגען אונטער די פראכט וואגאנעס, ווי אנ'אמת'ער באסיאק. אלע בעקאנטע נאכט - פריוטען פון די באסיאקעס איז ער אויסגעווען, האט נישט געגעלט נגנעלטוגט וואו ער האט געטאנט, האט שווער געארבייט אויף די פעלדער בעת שניידען תבואה און ביים זאמלען פרוכט, און האט נסדר געלערנט זיינע חברים - באסיאקעס א העכערען בעגריף פון לעבען און די שעהנע אידעאלען פון סאציאליזם.

האו איז געווען פערהייראט, אבער זיין פרוי האט איהם נישט געקאנט פערשטעהן. מיט אנדערטהאלבען יאהר צוריק האט זי איהם אפגעג'נט. אין איהר קלאגע האט זי געזאגט, אז זי קען שוין מעהר פון איהם נישט אויסהאלטען. ער האט בעסער ליב א באסיאקיש געקעכץ, אפגעקאכט אין א בלעכערנער קאן און אויפגעגעסען הינטער א שטאל אין דער געזעלשאפט פון באסיאקעס, אדער א גוטען מאלצייט אין זיין אייגענער בעקוועמער היים, האט זי געזאגט. ער האט בעסער ליב די באסיאקעס, איידער זיין היים און זיין פאמיליע, האט זי גע'טענה'ט.

האו האט געפרובט איינלעבען זיך מיט די באסיאקעס און ווערען אנ'„איינענער מענש" ביי זיי, אבער עס איז איהם נישט געלונגען איננאנצען. זיין הויכע בילדונג, זיין קולטור און זיין רייכטום זענען איהם געשטאנען אין וועג.

זיי האבען אויך געהאט טענות צו איהם, פארוואס ער גיט נישט מעהר געלד. פון אזא מיליאנער האבען זיי ערווארטעט גרעסערע בעשטייערונגען.

האו האט דעם גרעסטען טייל פון זיין צייט און געלד אוועקגעשענקט פאר די פערשידענע באסיאקעס - אינסטיטוציעס, וואס ער האט געגרינדעט אין די גרעסערע שטעט, ווי אויך פאר פרייע רעסטאראנען און פריוטען פאר די באסיאקעס.

ער איז געשטארבען אין א קליין שטעטעל אין ווירדזשיניא, וואו ער איז אנגעקומען. מען האט איהם צוגענומען אין שפיטאל פון דעם האטעל, וואו ער איז איינגעשטאנען אנ'איינזאמער. די דאקטוירים האבען געזאגט, אז ער איז אפגעשוואכט געווארען פון הונגער און איז דערום שנעל געפאלען א קרבן פון לונגען - ענטצינדונג.

——OSO——

לאָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

אַנ׳אַמעריקאַנער הלואה
פאַר פּוילען און — יודען

די מעשה מיט דער יודישער דעלעגאַציע פון פּוילען קיין אַמעריקע איז נישט בלויז אָפּגעלייקענט געוואָרען, נאָר מ׳קען האָט עס פּשוט אויסגעלאַכט, ווי אַנ׳אַבסורד און דוקא צוליב דער אומפּעטוגער הכחשה זעהט אויס, אַז אַ מקצת אמת איז פאָרט דערין פאַראַן.

עס איז דאָך, אגב, נישט קיין סענסאַציע פון דאַר אַראָפּגעפאַלען.

אָט זעהען מיר, אַז אויך אַנדערע לענדער, וואָס פערמאָגען גרעסערע יודישע קיבוצים און יודישע אַמבאַראַסען, מישען צונויף די יודען ־ פּראָבלעם מיט דער פראַגע פון קרעדיט אין אַמעריקע, אַזוי אונגאַרן, אַזוי רומעניען. אפשר איז עס אַ גוזמא, אפשר זענען די יודישע פּאַפּיר ־ קויפער׳ם בלויז אַ טראָפּען אינ׳ם ים פון דער אַמעריקאַנער בערזע. די וועלט אָבער האַלט אונז פאַר גבירים, פאַר די גאַנצע רעדעל־פיהרער׳ס פון דער פינאַנסעריע.

פאַר דער מלחמה. ווען די פינאַנצען זענען נאָך נישט געווען דעמאָקראַטיזירט, ווען ראָטשילד, מענדעלסאָן און אַנדערע יודישע מאַגנאַטען זענען געווען די אַליינהערשער׳ס אויפ׳ן געלד־מאַרק, האָט מען בסדר פערבונדען דעם גורל פון די רוסישע יודען מיט הלואות פאַר׳ן צאַר׳ס רעגירונג. אויך הערצל האָט לכתחילה, ביים גרינדען די קאָלאָניאַל־באַנק, בעגרינדעט דעם גאַנצען ציוניסטישען פּלאַן אויף אַ גרויסער הלואה פאַר׳ן טערקישען סולטאַן.

היינט, וואָס פאַר אַנ׳אַבסורד איז עס, אַז פּוילישע יודען זאָלען מעורר זיין די אַמעריקאַנער ברידער, צו העלפען רעאַליזירען אַ הלואה פאַר פּוילען?

און אויב די מעשה איז אַ ליגען, וואָלט מען, דוכט זיך, געמעגט איהר ערשט בעשאַפען און מאַכען פאַר אַנ׳אמת.

נישט מעהר, מען וואָלט פריהער געדאַרפט האָבען די געהעריגע מאָטיווען דערצו.

קיין פינאַנציעל ־ פּראַקטישע מאָטיווען קענען דאָ נישט זיין, ווייל אויב אַפּילו די רעגירונג [illegible] איהר זאַקטיק אַז זאָל פערגרעסערן די קרעדיטען פאַר יודישע סוחרים און אינדוסטריעלער, וואָלט אויך פון דער אַמעריקאַנער הלואה אונז אָנגעקומען אַ קליין טראָפּעלע, און פּוילען וועלען מיר דערמיט אודאי נישט ראַטעווען.

בפרט נאָר, אַז די רעגירונג הויבט אַפּילו נישט אָן צו טראַכטען וועגן אַ שנוי אין דער עקאָנאָמישער פּאָליטיק לגבי יודען. אַלע הבטחות דרעהען זיך אַרום דערלויבען די קהלות נעמען ביי אונז שטאַט און דערלויבען די שטעט צו געבען קליינע סובסידיעס אונזערע שולען און אויך דאָ האַלטען מיר נאָך דערווייל ביי ווערטער, נישט ביי מעשים, און ביי אונז פאָדערט מען שוין דערפאַר אַקטיווען פּאַטריאָטיזם און ווער ווייס וואָס נאָך.

דער אייגענער מאָטיוו איז אַ דעמאָנסטראַטיווער. די יודישע השתדלות וועגען אַ הלואה וואָלט געווען אַ מאָראַלישע יודישע אונטערשטיצונג פאַר׳ן סאַנאַציע ־ רעזשים. מען וואָלט דאָך דערביי געמוזט זאָגען, אַז די סאַנאַציע איז פאַר אונז, יודען, בעסער, ווי אַלע אַנדערע רעזשימען, און די דאָזיגע מעלדונג אונזערע וואָלט געהאַט אַ גינסטיגען אָפּקלאַנג. זי וואָלט פערשטאַרקט אין די אַמעריקאַנער קרייזען דעם צוטרוי צו דער סאַנאַציע.

האָט דאָך שוין אָבער אונזער פּאָליטישע רעפּרעזענטאַנץ אויסגעאַרבייט צו דער סאַנאַציע אַ יאַלליבע בעציהונג און אונ׳ם איצטיגען צושטאַנד — אַ פּאַסיווע אָפּאָזיציע. איינמאָל פאַר אַלעמאָל האָבען מיר געזאָגט, אַז כל זמן עס וועט נישט אַנשטעהן קיין ראַדיקאַלע ממשות׳דיגער שנוי אין דער בעציהונג צו אונז, בלייבען מיר אין אונזער אָפּאָזיציאָנעלער שטעלונג.

און אַז אַ נסיעה קיין אַמעריקע איז נישט קיין פּאַסיווע אָפּאָזיציאָנעלע שטעלונג איז דאָך פאַר אַלעמען קלאָר.

פ. כ.

220.757 ביכער
אין דער יודישער נאַצ. ביבליאָטעק

ירושלים. (יטא) די צאָהל בענדער פון דער יודישער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק פון העברעאישען אוניווערזיטעט האָט אין אַנפאַנג יוני בעטראָפען 220,757. די מוזיק־ און מעדיצין־אָפּטיילונג איז בעדייטענד פערגרעסערט געוואָרען אַ דאַנק די געשאַנקען פון קוי־שנגעו, ניו־יאָרק, בערלין און וואַרשא.

צו דער אויטאָגראַפען־סעקציע זענען צוגעקומען בריוו פון מאַקס נאָרדוי, לוי מאַרשאַל, שלום עליכם און מ. ליליענבלום.

געשטאָרבען פּראָפ. עדוואַרד באַנעט

בערלין. (יטא) דאָ איז געשטאָרבען אין עלטער פון 75 יאָהר דער בעקאַנטער תלמוד־פאָרשער פּראָפ. ד"ר עדוואַרד באַנעט. דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ זוהן פון בערימטען תלמודיסט ירחמיאל באַנעט. ער איז אַ לאַנגע צייט געווען רב אין קראָטאָשין אין יאָהר 1919 האָט ער בעקומען דעם פּראָפעסאָר־טיטול פון פּרייסישען בילדונגס־מיניסטעריום. פּראָ. באַנעט האָט פערפאַסט פיל ווערק וועגען רמב"ם א.א.

צעהנדליגער טויזענדער יודען וועלען ווידער אריינגעצויגען ווערען אין דער האַנדווערקער־קאָאָפּעראַציע

מאָסקווא. (יטא) 73,765 יודען קוסטאַרען וועלען אַריינגעצויגען ווערען אין דער אוקראַאינישער האַנדווערקער־קאָאָפּעראַציע ביז׳ן 1. אָקטאָבער ה. י. צום 1. אָקטאָבער 1930 וועט זייער צאָהל בעטרעפען 169,125 יודען, דאָס הייסט. אַז בלויז פאַר׳ן יאָהר 1931 וועט די צאָהל יודישע קוסטאַרען פערגרעסערט ווערען אויף 95 טויזענד יודען פון דער קליין־שטעטלדיגער אָרימקייט.

די צאָהל יודישע קוסטאַרען, וואָס אַרבייטען אין אַרטעלען, וועט צום 1. אָקטאָבער פון 1930 בעטרעפען 36,150 און צום 1. אָקטאָבער 1931 — ביז 123.955 נפשות.

אַראַבישע סטודענטען־קאָנפערענץ

ירושלים. (יטא) דעם 12. ד. ח. איז געעפענט געוואָרען די צווייטע קאָנפערענץ פון אַראַבישע סטודענטען אין ארץ־ישראל. די ערשטע קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אין יפו פאַראַיאָהרען אַ טאָג פאַר׳ן אויסברוך פון די אויגוסט־אונרוהען.

דייטשער רייכסטאַג־פּרעזידענט פּויל לעבע

וועגען די דייטשע בעציהונגען מיט פּוילען אין דער נאָהנטסטער צוקונפט און וועגען דעם אויסגאַנג פון די וואַהלען צום רייכסטאַג.

אינטערוויאו מיט פּרעזידענט לעבע אין קראָקא בעת די שלום־מאַניפעסטאַציע פון די פּוילישע און דייטשע סאָציאַליסטען.

אויסנוצענדיג די געלעגענהייט, וואָס דער פּרעזידענט פון דייטשען פּאַרלאַמענט, פּויל לעבע האָט מיט אַ פּאָר טעג צוריק געווייצלט אין קראָקע אויף דער פּויליש ־ דייטשער שלום־מאַניפעסטאַציע, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך פּ.פּ.ס., האָט אַ יודישער זשורנאַליסט געהאַט מיט איהם אַנ׳אינטערוויאו איבער פערשידענע אַקטועלע ענינים, וואָס אינטערעסירען איצט אַזוי שטאַרק אַלעמען און אייראָפּא און דער עיקר, די בעפעלקערונג פון פּוילען.

די ערשטע פראַגע איז געווען צו דייטשלאַנד איז שוין רייף צו אַ דיקטאַטור!

— אינטערעסאַנט — האָט פּרעזידענט לעבע געזאָגט מיט אַ שמייכעל — אַז אַלע פרעגען מיך וועגען דעם. איך בין אָבער מיר איבערצייגט, אַז דייטשלאַנד איז גאָר גאַנץ ווייט פון דיקטאַטור. וואָרום אַפּילו די גרופּירונגען, וואָס שטיצען אונטער דעם איצטיגען קאַבינעט, זענען אויך נעגען דיקטאַטור. דער קאַטוילישער צענטער, למשל, איז אַ גאַנץ אויפריכטיגע דעמאָקראַטישע פּאַרטיי. די רעפּובליק האָט שוין געלאָזט טיפע וואָרצלען אין דייטשלאַנד, און די עפּאָכע פון פּוטשען איז שוין פערשוואונדען אויף אייביג

— און ווי פערקוקט איהר אייך אויף דער נייער מליכה־פּאַרטיי און וועגען איהרע שאַנסען ביי די וואַהלען!

— איך בין אין דער מיינונג, אַז מיט דער ענטשטעהונג פון דער דאָזיגער מלוכה־פּאַרטיי, וועט די סיטואַציע פּשוט׳ער ווערען און דאָס קאָן נאָך אויך האָבען אַ ווירקונג ביים געזונד מאַכען דעם פּאַרלאַמענטאַריזם. איך בין שטענדיג געווען פאַר גרויסע קאָנצענטרירטע פּאַרטייען אין פּאַרלאַמענט, וועלכע זאָלען נישט דערלאָזען צו אַ צושפּליטערונג אויף קליינע פראַקציעס. עס איז זעהר גוט, וואָס נייבען דעם שטאַרקען רעכטען ־ פליגעל עקזיסטירט אַנ׳אָרגאַניזירטער צענטער און אַ שטאַרקער לינקער פליגעל. אַזוי איז עס מע־כע און די אַלע לענדער מיט אַ געזונטער דעמאָקראַטיע. דאָס געשפּרעך איז דאַן איבערגעגאַנגען צו די ענינים, וואָס אינטערעסירען היינט אַלעמען זעהר שטאַרק און אייראָפּע און בעזונדער׳ס אין פּוילען. דער זשורנאַליסט האָט, נאַטירליך, געשטעלט דעם פּרעזידענט די פראַגע צי נאָך די נייע וואַהלען קאָן מען זיך ריכטען אויף אַ שטאַרקער ענ־ רעגירונג אונ׳ם קורס פון דער דייטשער אויסערן ־ פּאָליטיק?

— איך קאָן זיך אין דעם ענין פּערזענליך אויף אַנ׳עפענטליכער ערקלערונג — האָט דערויף ערקלערט פּרעזידענט לעבע, וואָס איך האָב ערשט נישט לאַנג אָפּגעגעבען אויף דער קאָנפערענץ פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאַרלאַמענטאַרישער אוניע אין לאָנדאָן. די קרייזען, וואָס גרופּירען זיך אַרום פּואַנקאַרע׳ן און פראַנקרייך שרעקען זיך, אַז נאָך די וואַהלען וועט דייטשלאַנד ענדערען איהר פּאָליטיק. איך האַלט, אַז דאָס איז אוממעגליך. די דייטשע אויסערן־פּאָליטיק איז נישט אָפּהענגיג פון די קאַפּריזען פון דעם אָדער יענעם פּאָליטיקער. אונזער אויסערן ־ פּאָליטיק איז דיקטירט פון דער האַרטער לעבענס ־ נויטווענדיגקייט פאַר דער פּאָליטיק, וואָס מ׳האָט געקאָנט בעצייכענען מיט׳ן נאָמען „ערפילונגס־פּאָליטיק" זענען אין אָנהויב נאָר געווען בלויז די סאָציאַל ־ דעמאָקראַטען. שפּעטער איז צו דער דאָזיגער פּאָליטיק אויך צוגעשטאַנען דער צענטרום און די דעמאָקראַטען האָבען זי בעקעמפט. צום סוף אָבער זענען אַפּילו איהרע איצטיגע פערביסענסטע שונאים די דייטשע פאָלקס ־ פּאַרטיי זיך געשטעלט אויף איהר פּלאַטפאָרם, און שטרעזעמאַן איז זאָגאַר געוואָרען דער רעפּרעזענטאַנט פון דער דאָזיגער פּאָליטיק. לעצטענס האָט שוין אַפּילו גראַף וועסטאַרפּ אַנערקענט, אַז דייטשלאַנד קאָן נישט פיהרען קיין אַנדערע אויסערן ־ פּאָליטיק.

— אָבער צי אין די בעציהונגען צו פּוילען קאָן מען זיך ריכטען אויף אונאַנגענעהמע סורפּריזען?

— די זעלבע מאָטיווען, וואָס צווינגען דייטשלאַנד צו פיהרען אַ שלום פּאָליטיק אויף מערב, לגבי פראַנקרייך, צווינגען זי אויך צו פיהרען די זעלבע פּאָליטיק אויף מזרח, לגבי פּוילען. איך האַלט, אַז עס קאָן אַפּילו קיין רייד נישט זיין וועגען אַנ׳ענדערונג פון דער דייטשער אויסערן ־ פּאָליטיק לגבי וועלכען נישט איז שכן.

— פון צייט צו צייט הערט מען עפּעס וועגען קאָנקרעטע פּראָפּאָזיציעס צו רעגולירען די בעציהונגען מיט פּוילען. ווי פערקוקט זיך דערויף דער ה׳ פּרעזידענט?

— איך האַלט, אַז עס איז איצט נאָך נישט די צייט פון אַ רוהיגער זאַכליכער דיסקוסיע, פון ביידע זייטען שטעהט מען נאָך גאַנץ שטאַרק אונטער דער נאַציאָנאַליסטישער השפּעה. די היץ איז נאָך נישט אָפּגעקיהלט און דערויבער האַלט איך, אַז אין איצטיגען מאָמענט איז פריהצייטיג אַרויסצורוקען, וועלכע נישט איז פּראָפּאָזיציעס. דאָגעגען דאַרף מען מיט אַלע כחות שטרעבען צו בעזייטיגען די מיספערשטענדענישען צווישען די צוויי פעלקער. דער בעסטער וועג דערצו איז אַ ווירטשאַפטליכע דערנעהענטערונג. דאָרט, וואו עס הויבען אָן צו שפּילען אַ ראָל די ווירטשאַפטליכע לעבענס ־ נויטווענדיגקייטען, ווערען ממילא אָפּגעקיהלט די פּאָליטישע ליידענשאַפטען. און דערויבער דאַרף מען בעטראַכטען דעם פּויליש ־ דייטשען האַנדעלס ־ טראַקטאַט אַלס די איינציגע מעגליכע בריק צו אַ פּויליש ־ דייטשער פערשטענדיגונג.

דער כותל־מערבי דאַרף געהערען צו די יודען!

עגיפּטיאַנער שרייבער זאָגט, אַז עגיפּטען דאַרף נישט שטיצען די פּאַן־אַראַבישע בעוועגונג.

נייער פּאַרשלאַג פון ראָטשילד׳ס אָפּצוקויפען דעם כותל־מערבי?

קאַהירא. (יטא)

דער אָנגעזעהענער עגיפּטישער שרייבער הוסיין מאַהמוד פערעפענטליכט אַ בריוו אין דער גרויסער נאַציאָנאַליסטישער צייטונג אין עגיפּטען „מאַקאַטאַם", אין וועלכען ער טרעט שאַרף אַרויס געגען דעם אָנטייל פון די עגיפּטיאַנער אין דער פּאַן־אַראַבישער בעוועגונג.

עגיפּטיאַנער זענען נישט קיין אַראַבער — שרייבט הוסיין מאַהמוד, — די עגיפּטיאַנער דאַרפען העלפען דעם יודישען פאָלק, ווייל זיי שטאַמען פון איין סעמיטישער משפּחה. אין דעם זכות אַרום דעם כותל מערבי, וועלכער איז אַנ׳איבערבלייבעניש פון בית המקדש פון שלמה און דוד, מלכי ישראל און דאַרף געהערען די יודען, האָבען די עגיפּטיאַנער נישט געטאָרט נעהמען קיין אָנטייל.

די רעדאַקציע פון „מאַקאַטאַם" ערקלערט, אַז זי איז נישט מסכים מיט דער שטעלונג פון דעם אויטאָר פון בריוו און פערעפענטליכט איהם נאָר צוליב דעם רעספּעקט פאַר דער פּראָמינענטער פיגור פון שרייבער.

* * *

ניו יאָרק, 10 אויגוסט (ספּעציעל צול „ל. ט."). די „איוונינג וואָרלד" האָט אָפּגעדרוקט אַ בריוו פון איהר פּאַריזער קאָרעספּאָנדענט פּיער וואַן פּאַסען, וואו עס ווערט דערצעהלט, אַז די פּאַריזער ראָטשילד פאַמיליע האָט געמאַכט אַ נייעם אָנבאָט אָפּצוקויפען דעם כותל מערבי, כדי צו ענדיגען דאָס מחלוקות מיט די אַראַבער. וואָס האָט פאַראַיאָהרען געפיהרט צו די בלוטיגע געשעהענישען.

וואַן פּאַסען זאָגט נישט אָן קיין פּרטים פון׳ם אָנבאָט אין בריוו איז אויך נישטאָ, ווען די ראָטשילד׳ס האָבען זייער אָנבאָט געמאַכט, אָדער צו זיי פיהרען מיט ווער עס איז פערהאַנדלונגען. עס איז בכלל אַ גרויסער ספק, צי אונטער די איצטיגע אומשטענדען איז דאָ אַ מעגליכקייט צו פערהאַנדלען מיט וועלכען עס איז צד וועגען אָפּצוקויפען דעם כותל, וואָרום עס איז דאָך נישט קיין פראַגע פון איינקויפען רעכט, נאָר פון די אַראַבישע טענות, אַז דער כותל איז ביי זיי הייליג.

יוד. פּראָבלעמען אינ׳ם „וועלט־פּאַרלאַמענט"

ראָלע פון די יודען אויף דער אינטערפּאַרלאַמענטאַרישער קאָנפערענץ אין לאָנדאָן

(ספּעציעל פאַר׳ן „לאָדזער טאַגעבלאַט") — פון ד"ר מרדכי נוראָק

אויף דער אינטערפּאַרלאַמענטאַרישער קאָנפערענץ אין לאָנדאָן, דער אַזוי גערופענער „וועלט ־ פּאַרלאַמענט", וואו עס קומען זיך צונויף דעלעגאַטען פון אַלע פּאַרלאַמענטען פון דער גאַנצער וועלט, און אויף וועלכער עס זענען געווען פערטרעטען 34 פּאַרלאַמענטען און דער פעלקערבונד מיט 468 דעלעגאַטען, זענען סך־הכל געווען געצעהלטע יודען. אַלס אַזעלכע וואָס זענען געוועהלט אַלס דעפּוטאַטען פון יודישע נאַציאָנאַלע ליסטעס אין זייערע פּאַרלאַמענטען זענען געווען נאָר 2 יודען: דער דעפּוטאַט פון פּוילישען סיים, ד"ר ראָזמאַרין, און דער שרייבער פון די דאָזיגע שורות, דעפּוטאַט פון לעטלענדישען סיים.

עס זענען אמת געווען נאָך יודען, וואָס זענען געוועהלט געוואָרען אין זייערע פּאַרלאַמענטען, כמעט אויסנאַמען פון נישט־יודישע וועהלער. זיי זענען אמת כמעט אַלע גוטע יודען, אַזוי איז פון די פראַנצויזישע שטאַטען געווען דער קאָנגרעס ־ מיטגליד. סאַלאָמאָן בלום, פון ענגלישען פּאַרלאַמענט זענען געווען „אונזער" סער הערבערט סעמיועל און סעמיועל סעמיועל. פון פּוילען איז אויך געווען דער בעוואוסטער פיהרער פון די פּ.פּ.ס. הערמאַן ליבערמאַן, וועלכער איז שוין 30 יאָהר אַ פּאַרלאַמענטאַריער נאָך פון עסטרייכישען פּאַרלאַמענט פון טשעכאָסלאָוואַקיען איז געווען אַ „דייטשער סאָציאַליסט", דער יוד העלער. אפשר האָבען זיך נאָך וואָס נישט איז פערוואַלגערט נאָך עטליכע בעהאַלטענע יודען, אונז זענען זיי נישט געווען בעוואוסט.

אין יודישע פראַגען האָבען זיך שטענדיג געמיינזאַם בעראַטען 4 יודען (בלום, קענטרידזש, ראָזמאַרין און נוראָק). סער הערבערט סעמיועל איז געווען שטאַרק פערנומען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט און האָט זיך כמעט ווי נישט געוויזען. בעראַטען האָבען מיר זיך יאָ מיט איהם.

פאַר די יודישע מיטגלידער פון דער קאָנפערענץ זענען געשטאַנען צוויי אויפגאַבען. קודם כל אויסנוצען אויף וועלכען עס איז אופן די ארץ ישראל פּראַגע, און צווייטענס דאָס מינדערהייטען־פּראָבלעם. וועגען דער ערשטער פראַגע האָבען מיר געהאַט אַ גאַנצע רייה פון בעראַטונגען מיט דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע. געגען אַוועקצושטעלען די א"י־פראַגע אין פּוילען פערגעם זענען געווען אַ סך ערנסטע אַרגומענטען, וואָס לאָזען זיך דאָ נישט אַרויסזאָגען, דערונטער אויך טעכנישע סיבות, וואָס האָבען אַ שייכות צו די תקנות פון דער אינטערפּאַרלאַמענטאַרישער אוניאָן. וואו דער סדר היום, בעזונדערס בנוגע צו רעזאָלוציעס, ווערט בעשטימט אויף דער פריהערדיגער קאָנפערענץ. מען האָט געקענט אין דער גענעראַל־דעבאַטע אַרומרעדען די פראַגע נאָך דעם בעריכט פון גענעראַל ־ סעקרעטאַר ד"ר לאַנגע (אַ נאָרוועגער, וואָס פיהרט אָן מיט דעם ביורא פון דער אוניאָן אין גענף), ממשות׳דיגעס האָט עס אונז אָבער נישט געקענט געבען צוליב די דערמאָנטע טעמים. עס איז ענדליך אָנגענומען געוואָרען מיין פאָרשלאַג, אַז בעת איך וועל אַרויסטרעטען אין דער מינדערהייטען־פראַגע אַלס פאָרשטעהער פון דעם יודישען פאָלק, וואָס עס איז שוין פריהער דורך אונז געווען בעשטימט, זאָל איך דאָס פערבינדען מיט דער ארץ ישראל פראַגע, כדי דוקא אויף דער קאָנפערענץ גופא אין לאָנדאָן צו דעמאָנסטרירען וועגען ארץ ישראל. עס איז אַפּילו געווען אַ געפאַהר, אַז דאָס פּרעזידיום זאָל נישט וועלען אָנערקענען די דירעקטע סמיכות הפּרשיות פון די יודישע מינדערהייטען און דער וועלט מיט דער ווידעראויפריכטונג פון אונזער נאַציאָנאַלער היים. עס האָט זיך אָבער מיר איינגעגעבען דורכצופיהרען דאָס בשלום. די פראַגע איז אויסגעהערט געוואָרען מיט אַ גרויסען אינטערעס. די דעלעגאַטען פון די מהמדאַנישע לענדער האָבען זיך אויך רוהיג צוגעהערט און דער פּרעזידענט פון דייטשען רייכסטאַג, לעבע, האָט אַפּלאָדירט און מיר געדריקט די האַנד.

די יודען האָבען אויך אויסגענוצט די בעקאַנטשאַפט מיט ענגלישע פּאַרלאַמענטאַריער און פּראָמינענטע דעלעגאַטען פון אַנדערע לענדער. אַ חוץ דעם האָבען די 4 יודען (בלום, קענטרידזש, ראָזמאַרין און נוראָק) זיך געוועגדעט מיט אַ מעמאָראַנדום צו דעם קאָלאָניען־מיניסטער, לאָרד פּאַספילד, אין נאָמען פון מעהר ווי אַ העלפט פון יודישען פאָלק.

דורך אַ צופאַל האָב איך געהאַט די מעגליכקייט צו טרעפען זיך מיט דעם פריהערדיגען אויבער ־ קאָמיסאַר פון ארץ ישראל דעם פעלד־מאַרשאַל לאָרד פּלומער, וועלכער האָט נאָך עד היום אַ געוויסע השפּעה. אַנ׳ענגלישער גענעראַל, מר אַלפרעד בורט, וועלכער האָט זיך געפונען אין דער צייט פון דער גרינדונג פון די באַלטישע מלוכות בראש פון דער ענגלישען מיליטער אין באַלטיקום, האָט איינגעלאַדען די לעטלענדישע און עסטלאַנדישע דעלעגאַציעס צום פרישטיק.

לאָרד פּלומער, וועלכער איז אַ גרויסער גוטער פריינד פון דעם גענעראַל בורט נאָך פון דער דרום־אַפריקאַנער קריג אין 1900, איז אויך געווען איינגעלאַדען צו דעם פרישטיק. איך האָב זיך בענוצט מיט דער געלעגענהייט און פערפיהרט מיט לאָרד פּלומער אַ לענגערען געשפּרעך איבער א"י.

אויסהערענדיג אַלע אונזערע תביעות און טענות האָט לאָרד פּלומער מיר געזאָגט, אַז דאָס יודישע פאָלק האָט קיין שום גרונד נישט אויף וועלכע נישט איז יאוש נעפיהלען. ער אַנערקענט זייבער די יודישע פערדינסטען און ארץ־ישראל מען דאַרף האָבען געדולד. מיר וועלען סוף כל סוף דערגרייכען אונזערע, אָבער עס דאַרף געהן לאַנגזאַם. ד"ר ווייצמאַן האָט דאָס שטענדיג אַזוי פערשטאַנען, אַז נאָר אויף אַזאַ אופן קענען מיר קומען צום ציל. איך האָב אויך געהאַט אַ געשפּרעך מיט אונזער פריינד, דעם בעוואוסטען דעפּוטאַט קענטוואָרטי, ער האָט זיך זעהר געפרייט צו הערען, אַז די יודען אין מזרח־אייראָפּא פאָלגען נאָך מיט גרויס אינטערעס זיינע אַקטע פערטיידיגונגען פון אונזער גערעכטער זאַך אין פּאַרלאַמענט, און אַז זיי זענען איהם דערפאַר דאַנקבאַר. מר קענטרידזש האָט אויף דעם באַנקעט פון דער רעגירונג זיך דורכגעוועדעט מיט ד"ר שולם, דעם נאָהענטסטען מיטאַרבייטער פון לאָרד פּאַספילד.

אַ געוויסען רושם האָבען די יודישע דעלעגאַטען, אַלס דעמאָקראַטיש געוועהלטע פערשטעהער פון וועלט־יודענטום, דאָך געמאַכט, און האָבען אפשר דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אַ ביסעל פערלייכטערט דעם שווערען וועג.

בנוגע דער מינדערהייטען ־ פראַגע האָבען מיר אַ סך אחים לצרה, אונזערע „רייכע קרובים" ד. ה. די אַלע אַנדערע מינדערהייטען, וואו זייער פאָלק איז ערגעץ וואו אַליין אַ גאַנצער בעל־הבית, אַ מעהרהייטס ־ פאָלק און נעמען זיך אָן צוליב דעם פאַר דער עצם פראַגע, בעזונדערס פיהלט זיך דאָס ביי די דייטשע מינדערהייטען, פאַר וועמען דייטשלאַנד שטעהט שטאַל און אייזען. אויף דער אינטערפּאַרלאַמענטאַרישער קאָנפערענץ אין דער שווייץ אין 1924 האָט מיר דער געוו. רייכס־קאַנצלער דר. ווירט אין אַ פריוואַט געשפּרעך געזאָגט, אַז „די דייטשע מינדערהייטען זענען אַ לעבעדיגע וואַנד אויף דעם דייטשען פאָלקס־קערפּער" אויף דער איצטיגער קאָנפערענץ איז די מינדערהייטען פראַגע אַוועקגעשטעלט געוואָרען אַלס אַ ספּעציעלער פּונקט און איז נישט ווי ביז אַהער, בעהאַנדעלט געוואָרען אין דער גענעראַל־דעבאַטע. דער עיקר איז געווען צו שאַפען די מעגליכקייט, אַז דער פעלקערבונד זאָל באמת ערנסט זיך פערנעהמען מיט דער פראַגע פון שוץ, און צו פערלייכטערען דעם אופן פון אַפּעלאַציעס, דורך שאַפען קאָמיסיעס אויף פּאַריטעטישע יסודות. דער שוין בעוואוסטער ענגלישער פאָרשלאַג פון דעם שווייצער סטודער, איז אויך אָנגענומען געוואָרען. כאַראַקטעריסטיש איז דער פאָרשלאַג פון שוועדישען סאָציאַליסט לינדהאַגען, אַז מען זאָל אויף דער קונפטיגער קאָנפערענץ אַוועקשטעלען די פראַגע, אַז דער מינדערהייטען־שוץ זאָל אויך אַריינעהמען נישט אייראָפּעאישע מינדערהייטען. דער פאָרשלאַג איז הויפטזעכליך געוועגדעט געגען ענגלאַנד. בעת מעשה איז גראַד מאַקדאָנאַלד געווען דערביי. דעם פאָרשלאַג האָט מען אין דער פאָרם, ווי ער איז

(ענדע זייט 6)

יודישע סאָציאַליסטישע אַרבייטער־טוער
בעקומען דראָהונגס־בריוו פון לעטישע פאַשיסטען

ריגא. (יטא) אין ריגא איז די טעג פאָרגעקומען אַנ׳אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער־ספּאָרט־יום־טוב, און וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט ביז 4000 אַנטיילנעהמער. אין די דעלעגאַציעס פון דייטשלאַנד, עסטלאַנד און טשעכאָסלאָוואַקיי איז געווען אַ בעדייטענדע צאָהל יודען מיט דער עסטלענדישער דעלעגאַציע האָט אָנגעפיהרט איינער פון די אַרבייטער־פיהרער אין עסטלאַנד דער יוד לעווין. די רוסישע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי האָט רעפּרעזענטירט דער אַלטער סאָציאַליסטישער דעמאָקראַטישער טוער דאַן, וועלכען אמת׳ער נאָמען איז גורוויטש די פערהעלטניסמעסיג שטאַרקע בעטייליגונג פון די יודען, איז פערשטעהט זיך, נישט דורכגעגאַנגען אומבעמערקט פאַר דער לעטישער אַנטיסעמיטישער פּרעסע, וועלכע האָט אויסגענוצט די געלעגענהייט פאַר אַנטי־יודישע אַרויסטרעטונגען. מעהרע יודישע דעלעגאַטען האָבען בעקומען דראָהונגס־בריוו, אין וועלכע מען האָט זיי געגעבען אָנצוזאָגען, אַז זיי זאָלען מעהר נישט וואַגען צו קומען קיין לעטלאַנד

לעזט און אַבאָנירט
דאָס
„לאָדזער טאַגעבלאַט"

קיין אייראפּא, אמעריקא און אַפריקא ווערען עקספּאָרטירט לאדזער טעקסטיל-סחורות

(:) פון א סטאטיסטישער טאבעלע פון לאָדזשער עקספּאָרט-פּעריאָד פאַר'ן חודש יולי, איז צו זעהען, אז אין פערגאנגענעם חודש איז פון לאָדז עקס-פּאָרטירט געוואָרען 4096 קילאָ וואַלענע און באַוול-סחורות און ווערט פון 88,140 זל.; האַלבוואָלענע בוימוואָל-סחורות 150748 קילאָ פאַר 1 מיליאָן 306.140 זל., האַלב-וואָלענע סחורות 23523 קילאָ פאַר 328.796 זל., וואָל-סחורות 157.615 קילאָ פאַר 1 מיליאָן 903.899 זל.; בענ-דער צי קאַפּעלושען פאַר 40,891 זל. קאָלירטע בוימוואָל-גאַרן פאַר 149,456 זל. קאָלירטע ווינאָגיע פאַר 472,196 זל., קאָלירטע קאַמגאַרן פאַר 876,503 זל.

אין אלגעמיין איז אין יולי עקספּאָר-טירט געוואָרען טעקסטיל-סחורות פאַר 5 מיליאָן 166.021 זל. בעת אין יוני האָט דער לאָדזשער עקספּאָרט בעטראָ-פען נישט קיין גאַנצע 4 מיליאָן זל.

ווען מ'זאָל דעם הײנטיגען עקספּאָרט פערגלייכען מיט'ן עקספּאָרט פון יולי 1929, זעהט מען, אז דער היי-יעהריגער עקספּאָרט פון לאָדז איז קלענער מיט קנאַפּע 5 מיליאָן זל. אין דער ערשטער רייה איז דער לאָדזשער עקספּאָרט גע-פאַלען צוליב דעם, וואָס די סאָוויעטען קויפען נישט איין קיין מאַנופאַקטור.

די לאָדזשער סחורות ווערען עקספּאָר-טירט קיין רומעניען, ענגלאַנד, כינא, יאַפּאַן, לעטלאַנד, פינלאַנד, עסטלאַנד, עסטרייך, אונגאַרן, יוגאָ-סלאַוויען, סיר-יען, ארץ-ישראל, עגיפּטען, פּערסיען, טערקיי, האָלאַנד, דענעמאַרק, שוועדען, נאָרוועגיען, אפריקא, אמעריקא, רוס-לאַנד א.א.

די גרעסטע אָפּנעהמערין פון לאָדזער סחורות איז רומעניען.

רעזערוויסטען מיט בלויע מאָביליזאַציע-קאַרטען

מעגען זיצען דערווייל אין דער היים

די מיליטער-מאַכט אין לאָדז האָט אויפגעקלערט, אז די רעזערוויסטען פון די יאָהרגענג 1902, 1903, 1904, 1905 און 1899, וועלכע בעזיצען בלויע מאָ-ביליזאַציע-קאַרטען, ווערען דערווייל נים גערופען צו מיליטער-איבונגען.

אנשטאט שבת — פרייטאג

וועלען שעכטער-ארבייטער קאָנען איינצאהלען זייערע חובות פון קראַנקען-קאַסע

אין דער קראַנקען-קאַסע איז איינגע-פיהרט, אז פון די מיטגלידער, וואָס ראַבען נישט קיין שטענדיגע בעשעפ-טיגונג, ווערט אָנגענומען איינצאָהלונגען נאָר שבת.

הרב הערצל הארצשטארק צוזאַמען מיט הרב לייבוש ראָזענבערג האָבען ווע-גען דעם געמאַכט בעזוכט דעם דירעק-טאָר פון דער קראַנקען-קאַסע, וועלכער איז נאָכגעקומען די בּיטע און פון היינט אַן וועלען די ערמאָנטע ארבייטער קאָ-נען איינצאָהלען אין דער צענטראַלע צימער 46 יעדען פרייטאָג פון 8 ביז 10 פאַרמיטאָג.

קאַלישער סוחרים אונטערן דרוק פון דער ״ווערער שטייער-פּרעס״

(—) א דעלעגאַציע פון קאַלישער סוחרים-פעראיין, וועלכער איז אַנגע-שלאָסען אין צענטראַלען סוחרים-פער-איין אין לאָדז (פּעטער 10) איז צוזאַ-מען מיט די פערטרעטער פון צענטראַ-לען סוחרים-פעראיין, די ה״ה: ראַט-מאַן ביאַלער און דיר. שוואַרצמאַן אויפ-גענומען געוואָרען אין דער פינאַנץ-קאַ-מער פון פרעזעס ה' קוכאַרסקי און נאַ-טשעלניק ה' שוראַרסקי.

די דעלעגאַציע האָט דעם פרעזעס גע-שילדערט די קלאָגעדיגע לאַגע פון'ם קאַלישער סוחר טום. וועלכעס איז בײַ די לעצטע שאַצונגען שטאַרק בעעוולה'ט געוואָרען און פאַרגעשטעלט א רשימה פון קאַלישער סוחרים, וואָס זענען צוליב די איבערשאַצונגען בעדראָהט מיט זייערע עקזיסטענצען.

דער פּרעזעס קוכאַרסקי האָט דער דעלעגאַציע פערשפּראָכען צו טון אַלץ, וואָס נאָר מעגליך. און דער ערשטער רייה געבען די דערמאָנטע סוחרים ״אָגראַניטשעניעס״ לויט דער הויך פון די שאַצונגען פון די פריהערדיגע יאָה-רען, און די רעקורסען בעטראַכטען אויף אַזנעגער פון די נאָהענטסטע זיצונ-גען פון דער אַפּעלאַציע-קאָמיסיע.

די קאַלישער דעלעגאַציע איז בעשטאַ-נען פון די ה״ה: פּרעזעס סטעפאַן מאַ-יאָרעק, אברהם וואַטשטאָק, לייטער פון קאַלישער סוחרים-פעראיין וואַלקאָוויטש.

2 מאָל בעגאַנגען זעלבסט-מאָרד צוליב 40 גראָשען

(ב) לעאָן גראַבאָווסקי (קראַשעווסקא 13) האָט מיט'ן ציל צו בעגעהן זעלבסט מאָרד זיך איינגעשניטען דעם האַלז מיט א ראַזיר-מעסער. גראַבאָווסקי בעגעהט שוין צום צווייטען מאָל זעלבסטמאָרד, און אַלץ צוליב דעם, וואָס ער האָט פער-לוירען 40 זל. זיין לאַגע איז זעהר ערנסט.

די טאָכטער, וואָס האָט דער'הרג'עט איהר פאָטער

דער אורטייל פון אַפּעלאַציע-געריכט

נישט לאַנג צוריק איז לאָדז אויפגע-רודערט געוואָרען פון א סענסאַציע, אז מען האָט געבראַכט פון ארגענטינא א פרוי, וועלכע האָט דאָ געהאַט דער-הרג'עט איהר פאָטער און דערויף אנט-רונען. די פאָטער-מערדערין הייסט וולאַ דיסלאַווא מיקולסקא. זי האָט געוואוינט צוזאַמען מיט איהר אלטען פאָטער אויף וואַלאָדניא 22. ווען מען האָט דעם פאָ-טער געפונען ליגען אויף די דיל-שטי-גען מיט אַ צעדראָכענעם קאָפּ, האָט זי געמעלדען דער פּאָליציי, אז דער פאָטער איז בעגאַנגען זעלבסט-מאָרד. אין א קורצער צייט ארום האָט אַנ'אַרעסטאַנט ערקלערט דעם אויספאָר-שונגס-ריכטער, אז ער איז געווען דער-בײַ, ווי מיקולסקא האָט דער'הרג'ט איהר פאָטער.

נאָך א פּאָר יאָהר זוכענישען האָט מען זי געפונען אין ארגענטינא, פון וואַנען מען האָט זי געבראַכט דורך ספּעציעלע פּאָליציאַנטישע שליחים.

דאָס לאָדזשער קרייז-געריכט האָט זי פאַר דעם פערברעכען פער'משפּט אויף 6 יאָהר שווערע תפיסה. זי האָט אַפּעלירט. געסטערן האָט דאָס אַפּעלאַציע-געריכט פערקלענערט די שטראָף אויף 4 יאָהר און אויפ'ן גרונד פון דער אַמ-נעסטיע געשאָנקען א דריטעל פון דער שטראָף.

דעפוטאטען בעטייליגען זיך אין דע-לעגאַטען-פערזאַמלונג פון טעקסטיל ארבייטער

(§) צוליב דער אַנגעזאַגטער לוין-אַקציע פון די לאָדזשער טעקסטיל-ארבייטער, ווערט איין די נאָהנטסטע טעג פאַר-קומען א פערזאַמלונג פון קלאַסען-פער-אין מיט'ן אנטייל פון די דעפוטאטען שמשערקאָווסקי און צערבע און אַלע מיטגלידער פון דער הויפּט-פערוואַלטונג פון קלאַסען-פערבאַנד.

וואונדערליכע געשיכטע מיט א לאדזער ציגיינערין

אלס קינד איז זי גע'גנב'עט געווארען ביי יודען און איז אויפגעצויגען געווארען אין וואגלענדיגע ציגיינער-קאראוואנען

איהר ציגיינערישע „קאַריערע“ און דער צוריקקעהר צו יודען

(—) אין דער געגענד פון גייער'ס ראַיאָן ווערט לעצטענס דערצעהלט וועגען א ציגיינערקע, וועלכע זאָל שטאַמען פון יודען און רופט זיך אויך אויף א יודישלעכען נאָמען.

לויט איהר אויסזעהן, לויט איהרע מאַניערען און אויפפיהרונג איז זי טאַקי א ציגיינערקע, הגם איהר גאַנצע ארט לעבען איז א שטיק געהיימניש. מען זעהט אויך געבען איהר א קינד, אַנ'איינ-ציג מיידעלע, וואָס איז גאָרנישט ענ-ליך צו דער מוטער, נאָר צום פאָטער, וואָס איז א זוהן פון א יודישען פאַברי-קאַנט און טאַמאַשאָוו.

די „יודישע ציגיינערקע“ געהערט נישט קיין טאַטע-מאַמע. זי זאָל קליי-נערהייט זיין גע'גנב'עט געוואָרען דורך א ציגיינער-באַנדע, וועלכע האָט זי אויפ-געצויגען אלס עכטע ציגיינערין.

צו דעם פאָטער פון איהר קינד, דעם טאַמאַשאָווער רייכען יונגעמאַן, קומט זי צופעליג. די ציגיינער-באַנדע האָט געלאַגערט מיט יאָהרען צוריק הינטער וואַרשא. די יונגע יודישע ציגיינערקע איז געגאַנגען איבער די וואַרשאווער הייף קאָרטען-לעגען. אין איינעם א הויז האָט זיך בײַ איהר געלאָזט קאָרטען-שטעלען א יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך פון דער יונגער רייצענדער ציגיי-נערקע שוין נישט געקאָנט אָפּרייסען ער האָט זיך זינט דעמאָלט גאַנץ אָפט געזעהען מיט איהר, ביז וואַנען זי האָט זיך דעצידירט אינגאַנצען איבערצוריי-סען מיט'ן וואָגלענדיגען ציגיינער-לעבען און צו געהן וואוינען מיט דעם רייכען שעהנעם יונגעמאַן.

מיט דער צייט האָבען זיך אָבער דעם יונגעמאַנ'ס עלטערן און טאַמאַשאָווער דערוואוסט פון זייער זוהנ'ס ליבע מיט דער ציגיינערקע און זיי האָבען איהם געדראָהט מעביר נחלה צו זיין, אויב ער וועט נישט „אָפּהאַקען“ פון דעם ראָ-מאַן.

לפנים וועגען האָט ער צוליב געטין די עלטערן און איז צוריק אוועק קיין טאַ-מאַשאָוו. זיין געליבטע, וועלכע האָט אונצווישען געבוירען א מיידעלע, האָט ער אָבער געדונגען א קליינע דירה און לאָדז, און ער קומט צו איהר פון צייט צו צייט און שיקט רעגולער געלד.

אָבער הײַנט דעם הערגעהמט זיך ראָ די יודישע ציגיינערקע מיט „געבראָכענע הערצער“ און מיט „צוועהטאָגטע גע-מיטער“ און זי מאַכט דערפון א פיין לעבען.

צו דער יודישער ציגיינערקע איז אַנו-מעלט געקומען א קליענטקע, דאַר, ווי א שטעקעלע, מיט אונטערגעהאַלטע אויי-גען און פערשיידענע אַנדערע מיחוש'ן.

— געהט אהיים — האָט איהר גע-זאָגט די ציגיינערקע — קויפט א גרויס פעט חזיר, און לאָזט עס קאָכען. אז עס וועט זיין געקאָכט, טוט זיך אויס טו-טער-נאַקעט און לעגט זיך אריין אויף א צוויי שעה און אַפענעם לייב פון חזיר..

די קראַנקע יודישע פרוי האָט לכת-חילה נישט געוואָלט הערען דערפון, אָבער סוף כל סוף האָט זי דאָך גע-פאָלגט, וואָס די זגאַבערקע האָט געהיי-סען.

ווען די יודינע איז אריינגעקראָכען אין'ם חזיר-לייב, האָט זי באַלד בעקומען אַנ'אַנדער מראה, א געזונדערע. דאָס חזיר האָט די ציגיינערקע געהייסען בעט-גראַבען, ווייל עס איז געוואָרען פיל מיט אזעלכע ווערימלעך, וואָס האָבען יאָהרען לאַנג געמאַטשעט דעם גוף פון דער פרוי...

ס'האָט זיך ארויסגעוויזען, אז די ווע-רימלעך האָבען דערשפירט דאָס פעטס פון פרישען חזיר-פלייש, זענען זיי ארוים געקראָכען פון אלע קעמערלעך פון דער פרוי'ס קערפער און זענען אריין אין חזיר-לייב..

בכלל איז די פערגאַנגענהייט פון דער ציגיינערקע א געהיימנישפולע, פיל מיט ציגיינערישע אוואַנטורען.

טראַמוויי איבערגעפאָהרען 2 קיה אויף טויט

(§) דער הינטער-שטאָטישער טראַמ-וויי, וואָס איז נעכטען געפאָהרען פון קאָנסטאַנטין קיין לאָדז, האָט נעבען ראָרף סרעבּרנאַ איבערגעפאָהרען 2 קיה. וועלכע האָבען זיך געפּאַשעט און רוּיו נעבען די טראַמוויי-שינען. איין קוה איז דער'הרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט. די צווייטע איז אויך גאַנץ שטאַרק צו-ניזוק'ט געוואָרען. דער איינגענטימער פון דער קוה, דער פויער דריילינג פון סרעבּרנאַ האָט מיט א שטעקען געוואָלט דער'הרג'ענען דעם מאַשיניסט. א פּאָלי-ציאַנט, וואָס האָט זיך צופעליג געפונען אויפ'ן טראַמוויי, האָט איהם אָפּגעהאַל-טען פון מאָרד.

ראַדיאָ פּראָגראַם

דאָנערשטאָג, דעם 14 אויגוסט

לאָדז (233.8) 11,58 — 12.05 שעה צייכען; 12.05—13.15 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק; 13.15—13.20 פּאַרלעזונג פון טעגליכען פּראָגראַם אין קינאָ און טעאַטער-רעפּערטואַר; 15.50—16.15 פּאַרלעזונג פון גראַף ראָגער מאַרשטין (טראַנסמיסיע פון וואַרשא); 16.15—17.10 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק (טר. פון וואַרשא); 17.10—17.25 קאָמוניקאַט פון דער ליגע פאַר לופט און געגען גאַז אָנגריפען-פּערטיידיגונג; 17.25—18 ערצעהלונג; 18—19 סאָליסטען-קאָנצערט (טראַנסמיסיע פון וואַרשא); 19—19.20 פערשידענעס; 19.20—19.45 גראַמאַפאָן פּליטען; 19.45—20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּאַרלעזונג פון פּראָגראַם אויף פרייטאָג, קאָמוניקאַטען און שעה-צייכען; 20—20,15 ראַדיאָ פּרעסע-זשורנאַל; 20.15—21.30 פּאָפּולערער קאָנצערט פון דער ראַליינאַ שוואַיצאַרסקאַ, אויסגעפיהרט דורכ'ן וואַרשאַווער פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער און סאָליסטען; 21.30—22 הערשפּיל (פון וואַרשא); 22—22.15 פּאָליטיק; 22,15—24 וועטער, פּאָליציי, ספּאָרט און פ. א. ט. - קאָמוניקאַטען, ווי אויך טאַנץ-מוזיק פון „גאַסטראָנאָמיאַ“ אין וואַרשא.

טאַבאַק-סוחרים

בעקלאָגען זיך אויף דער קאָנ-קורענץ אין די קיאָסקען

(פ) א דעלעגאַציע פון לאָדזער טאַ-באַק-סוחרים פאָהרט קיין וואַרשא, צו אינטערוועניִרען אין האַנדעלס-מיניס-טעריום וועגען רעגולירען די האַנדעלס-שעה'ן מיט טאַבאַק - אויסאַרבייטונגען. ווייל די קיאָסקען און בוידען אין די גאַסען זענען אָפען ביז 11 אָדער 12 בײַנאַכט, בעת אין זונטאָג און חגא זע-נען די טאַבאַק-געשעפטען געשלאָסען און זיי צאָהלען שטייערען, דירה-געלד א. ד. גל.

פערשאלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער הייִנטיגער צייט

(5. פאָרטזעצונג)

— האַלער! — האָט ער דערשראָקען איבערגעשריִען'ט— ראַלער. אַלע כחות האָבען זיך אויפגעהויבען געגען מיר. נײַן! נײַן! יעצט וויל איך איהם נישט איבערלאָזען, נאָך אזא טאָג פון עגמת-נפש.

ער האָט אריינגעוואָרפען דעם בריף און שופלאַד און אַנגעקלינגען נאָכ'ן דינער.

ווערנער איז אַרײַנגעקומען

— גיב צו וויסען דער פּרינצעסין, אז איך וויל מיט איהר רעדען.

— פרײַלין אַרעלאַ איז נישט דאָ אין שלאָס.

— בּיזטו משוגע געוואָרען, אַלטער! נישטאָ אין שלאָס. יעצט, אַזוי שפּעט בײַנאַכט!

— יאָ, גנעדיגער הער גראַף, אַזוי האָט מיר געזאָגט דאָס שטוב-מיידעל.

— דאָס שטוב-מיידעל! רוף זי אַרײַן.

אין א מינוט אַרום איז שוין דאָס שטוב-מיידעל גע-שטאַנען פאַר איהם, ציטערנדיג מיט אַלע גלידער.

— איז דאָס אמת, אַז די פּרינצעסין האָט פערלאָזען אַזוי שפּעט דעם שלאָס?

— יאָ, גנעדיגער הער!

דער גראַף האָט בעמערקט די פערלעגענהייט פון דעם יונגען שלאַנקען מיידעל, וואָס האָט אויסגעזעהען עפּיס מעהר צו וויסען און זיין בליק האָט זיך שאַרף אָפּגעשטעלט אויף איהר.

— איז זי אַליין געגאַנגען?

— נאַיין אַליין, גנעדיגער הער.

— מאַכט זי אָפּט אַזעלכע שפּאַצירען אַליין?

— נײַן, נישט אָפּט — האָט דאָס מיידעל אַרויסגע-שטאַמעלט.

— דו זאָגסט ליגענער זאָג דעם אמת, אז נישט וועט זיין שלעכט — און ער האָט אָנגעכאַפּט דאָס מיידעל בײַ דער האַנד און זי אַזוי נערוועזיג געדריקט, אַז זי האָט קוים איינגעהאַל-טען נישט א געשריי צו טון. אָבער פּלוצלינג האָט ער זי אָפּגעלאָזען. ער האָט נישט געוואָלט זיין טאַכטער פאַר דער דינערשאַפט קאָמפּראָמיטירען.

— דו מוזט אוודאי זי אָפּוואַרטען. ווען און וואו האָט זי דיך בעשטימט, זאָלסט איהר אַהיימבעגלייטען? — האָט ער ווייטער בײַ איהר געפאָרשט.

— אין א שעה אַרום, אין פּאַרק, גנעדיגער הער.

— גוט, איך וועל זי שוין אַליין אָפּוואַרטען. דו קאָנסט געהן. וועסט אָבער בלײַבען יעצט אין דײַן צימער.

דאָס מיידעל איז געווען צופרידען אַזוי לײַכט אָפּצוקו-מען. זי האָט זיך מיט רעספּעקט פערנייגט און אַרויסגעגאַנ-גען פון זאַל.

— זעהר פערדעכטיג — ברומט עדר גראַף אונטער דער נאָז, — אפשר גאָר א ליבעס-געשיכטע? אָבער ווער האָט דען געקאָנט אויף זיך ציהען די אויפמערקזאַמקייט פון זײַן מאַכטער? ס'זענען דאָך אַרום בּמעט קיין מענער נישטאָ.

— — — — — — — — — — — —

דאָס שטוב-מיידעל וועלכע איז געגאַנגען מיט דעם שליחות צו פעליקס'ען, וועלכער איז געווען בעשעפטיגט און גראַף ריינפעלד'ס וועלדער, האָט דעם יונגעמאַן טאַקע גע-טראָפען אויפ'ן בעשטימטען אָרט און איהם איבערגעגעבען דעם ליבעס-בריף.

מיט ציטערדיגע באַקען און מיט ברענענדיגע אויגען האָט פעליקס, וועלכער איז באמת געווען א שעהנער, יונגער מאַן, איבערגעלייענט דאָס ליבעס-בריוועלע.

גושט אַכטענדיג אַפילו אויף דער צנוועזענהייט פונ'ם שליח, האָט ער שנעל אויפגעריסען דעם קאָנווערט, אַרויס-גענומען פון דאָרט דעם בריף און איהם צוגעטראָגען צו זײַנע ליפּען. דערקענענדיג גלײַך, אַז דאָס איז די האַנדשריפט פון זײַן געליבטער.

ווען ער האָט זיך מיט א פּאָר מינוטען שפּעטער דער-וויסט פון אינהאַלט פון בריף, אז ער וועט הײַנט האָבען די געלעגענהייט זיך צו זעהען און צו רעדען מיט זײַן געליב-טער, האָט ער אַזש געמאַכט פאַר שמחה און אַרומגעכאַפּט דאָס שטובען-מיידעל, אָפּפּרעסענדיג איהר א פײַערדיגען קוש.

— אָבער, פעליקס, ווען די גרעפין, זאָל דאָס נאָר זע-העָן! — האָט דאָס מיידעל אויסגערופען, בעפרייענדיג זיך פון זײַנע אָרעמס.

פעליקס איז פּלוצלינג דערשראָקען געוואָרען; ער האָט זיך נישט געריכט, אַז זײַנע בעציהונגען מיט אַרעלאַ'ן זענען שוין בעקאַנט געוואָרען. דאָס שטוב-מיידעל האָט איהם גע-זאָגט, אַז אַרעלאַ האָט איהר דערצעהלט, אַז זי געמט בײַ איהם א לעקציע, ווי אַזוי זיך צו בעגעהן מיט געוועהר, כדי איהר פאָטער, וועלכער איז אגב אויך געווען א לײַדענשאַפט-ליכער יעגער, צו איבערראַשען מיט איהרע קענטנישען בעת א יאַגד

— וואָס מיינסטו דען דערמיט? — האָט ער אַרויסגע-שטאַמעלט.

— היט אײַך, פעליקס! א שפּריכוואָרט זאָגט: מיט גרויסע לײַט איז נישט גוט קיין קאַרשען צו עסען. איהר פערגעסט א פּנים, אַז איהר זענט דער ליבהאָבער פון דער גרעפין.

— ווער האָט עס דען דיר געזאָגט?

— לאַ-לאַ, פערדרייט'מעלט זיך נישט אַזוי! נו, איך ווינש אײַך א סך פערגעניגען. פאָלגט אָבער מײַן עצה און זײַט א ביסעל מעהר פאָרזיכטיגער! מען דאַרף תמיד געהן אויף א גלײַכען וועג. אַדיע!

בײַ די דאָזיגע ווערטער איז דאָס שטוב-מיידעל אַוועק און איבערגעלאָזט דעם יונגעמאַן אַנ'אויפגערעגטען.

אלס ראַנדע-וואו-אָרט איז געווען אָנגעגעבען דער יאַגד-פּאַוויליאָן. — מעכאַניש איז ער געגאַנגען אין דער ריכטונג צום וואַלד. אָבער בעגעגענענדיג אויפ'ן וועג די פרוי פעלר, האָט זיך בײַ איהם זײַן מרה-שחורה דערוועקט.

מיר וויסען שוין איצט. ווער ס'איז איינענטליך געווען דער שליח צום גראַף ריינפעלד. ער האָט אָבער קיין אהנונג נישט געהאַט, ווער ס'איז געווען די פּרעמדע און אונבעקאַנטע און וואָס פאַר א ידיעה זי האָט געבראַכט פאַר'ן גראַף אויפ'ן שלאָס, און דעריבער האָט ער זיך אויך דערוואונדערט פונ'ם שלאָס, כדי זיך צו אײַלען צום ראַנדע-וואו-אָרט.

אַזוי אָבער, ווי ס'איז נאָך געווען א ביסעל צײַט צו דער אָנגעגעבענער שעה, איז ער דערווייל אַרײַן און א גרויסער געדיכטע און זיך דאָרט אוועקגעזעצט וואַרטען אויף זײַן גע-ליבטע.

פּלוצלינג, ווען עס איז שוין געווען גוט טונקעל, האָט ער געהערט א געראָויש פון זיך-דערנעהנטערנדיגע טריט. האָס-טיג האָט ער זיך א ריס געטאָן פון אָרט, וואָרום ער האָט גע-מיינט, אַז דאָס זענען די טריט פון זײַן געליבטע. און א ווײַלע אַרום האָט ער זיך אָבער צוריק אַראָפּגעלאָזט אויף זײַן אָרט, וואָרום טראָץ דער טונקעלהייט האָט ער דאָך דערקענט די געשטאַלט פון גראַף ריינפעלד.

שרעק און שוידער האָבען אָנגעפילט זײַן ברוסט, ווען ער האָט דערזעהען, ווי דער גראַף דערנעהנטערט זיך צום פּאַוויליאָן. איינציגווייז האָט ער זיך וואָס אַמאָל מעהר דער-נעהנטערט און אַזוי אַרום געקאָנט זײַן אַנ'עדות פון דעם מאָרגענ געשפּרעך פון די צוויי מענשען.

דער גראַף האָט זיך ווירקליך נישט געמט'ישט. דאָרט, אין קעלער-פענסטער, איז אויף אַנ'אַמת געלעגען א בלײַך מענשען-געשטאַלט, וועמענס אויגען עס האָבען שטאַרק גע-קיקט צום קעלער אַראָפּ. און דער דאָזיגער שטאַרער בליק האָט געדערט צו פעליקס'ען

דער שאַרפער בליק פון ריינפעלד', האָט דעם יונגעמאַן ערשט ווידער אויפגעריסען פון זײַן מרה-שחורה'דיגער שטימונג און ער האָט צוריקבעקומען זײַן פריהערדיגען אויסזעהן. ווי א בליץ איז ער אוועק פון פענסטער, אָבער ווען ער איז ווידער געקומען צו זיך, איז ער צווייק אוועק אויפ'ן זעלבען אָרט.

(פאָרטזעצונג קומט.)

המשך פון ראָמאַן „פערקויפטע נשמות“ זעה 6-טע זייט.

יוד. פּרעסע-זשורנאַל ביים צפון-יריד אין פּוילען

אַ בריוו אין רעדאַקציע

ג. ה. רעדאַקטאָר!

ערלויבט אונז צו פערעפענטליכען אין אייער חשוב'ער צייטונג פאָלגענדע שורות.

דער רעפערענט פאַר דער יודישער און העברעאישער פּרעסע ביים צפון-יריד אין ווילנע איז צוגעטרעטען צו שאַפען אַ ספּעציעלען יודישען פּרעסע-אַלבאָם אין וועלכען ס'וועלען געזאַמעלט ווערען אַלע אַרטיקלען, קאָרעספּאָנדענצען, בעריכטען, קאָמוניקאַטען און פערשידענאַרטיגע נאָטיצען און אַנאָנסען וועגען צפון-יריד, וועלכע ס'זענען שוין פערעפענטליכט געוואָרען אָדער וועלען נאָך פערעפענטליכט ווערען אין דער יודישער פּרעסע.

דער יודישער פּרעסע-אַלבאָם וועט אַזוי אַרום, געבען אַ בולטע אָפּשפּיגלונג פון יודישען אַנטייל און בעדייט דעם מיטהילף אין דערווירטשאַפטליכען אויפלעבונגס-פּאַקט פון פּוילען בכלל און די צפון-מזרח'דיגע קרעסען בפרט. דער פּרעסע אַלבאָם וועט אויך דינען אַלס וויכטיגער סטודיום-מאַטעריאַל וועגען יודישען ווירטשאַפטליכען לעבען אין פּוילען.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער יודישער און העברעאישער פּרעסע אין פּוילען און אויסלאַנד מיט דער העפליכער בקשה צו שיקען אונז די דאָזיגע נומערן פון זייערע חשוב'ע צייטונגען, אין וועלכע ס'זענען געווען פערעפענטליכט אין דער אָדער יענער פאָרם מאַטעריאַלען וועגען צפון-יריד. די הוצאה-קאָסטען וועלען פערשטענדליך געדעקט ווערען מיט דאַנק דורך דער דירעקציע פונ'ם יריד.

(Wydział Prasy Targów Północnych, Wilno)

מיט דאַנק און דרך-ארץ

רעפערענט פאַר דער יודישער און העבר. פּרעסע ביים צפון-יריד אין פּוילען.

(—) מ אַ ר ק ד וו אָ ר ז ש עצ ק י.

יודישע פּראָבלעמען אינ'ם „וועלט-פּאַרלאַמענט"

(ענדע פון זייט 3)

געשטעלט געוואָרען אָפּגעוואָרפען און די פראַגע איבערגעגעבען אין אַ קאָמיסיע.

אין דער סוב-קאָמיסיע פאַר מינדערהייטען האָט די עסטנישע קאָמיסיע בעשטימט אײַ'ן אָרט פון פערשטאָרבענעם ד"ר ל. רייך זיין חבר ד"ר ראָזימאַרין. דער דאָזיגער קאָמיסיע איז אויך איבערגעגעבען געוואָרען אַ פאָרשלאַג פון ד"ר רייך, אַז דער „קאָמיטעט פון די יודישע דעלעגאַציעס" און פּאַריז זאָל קריגען דאָס רעכט צו דערלאַנגען פּעטיציעס און נאָמען פון די יודישע מינדערהייטען.

איך האָב אָבער אָנגעוויזען אין מײַן רעדע, אַז מיר ווענדען זיך איצט זעלטענער צום פעלקערבונד, נישט דערפאַר, ווייל מיר האָבען נישט וועגען וואָס, נאָר פשוט דערפאַר, ווייל מיר האָבען פערלוירען דעם צוטרוי צום פעלקערבונד.

אין לאָנדאָן איז בכלל צו בעמערקען אַ סימפּאַטישע שטימונג פאַר די מינדערהייטען. אַזוי האָט דער דעפּוטאַט פון דער אַרבעטער פּאַרטיי סעלאָן, מיר [illegible] צוגעזאָגט צו קומען אַלס גאַסט צום מינדערהייטען קאָנגרעס אין גענף.

בכלל מוז מען זאָגען, אַז די סך-הכל עמפּלכע יודען אויף דער קאָנפערענץ דאַבען זייער חוב דערפילט. זעלבסט-פערשטענדליך קענען נישט אַלע פּרטים איבערגעגעבען ווערען. די קאָנפערענץ האָט בכל אופן קלאָר געוויזען, אַז עס איז פעראַן אַ יודיש פאָלק, וואָס האָט זיינע גערעכטע פאָדערונגען הן בנוגע ארץ ישראל, הן בנוגע די יודישע קיבוצים אין די גלות-לענדער.

(יט"א).

——=0§0=——

אַ וואוינונג

פון 1 צימער אָדער 3 שטובען מיט אַ קיך און בעקוועמליכקייטען פון זאָפאָרט איבערצוגעבען צו ערפאַהרען ביים ווירט נאַוואָ-טאַרגאָווא 5 ביז 10 פריה אָדער פון 9 אָוונט.

הולך בתומילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
ירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער

רעכטסקאַנסולענטען-ביוראָ פון ה'

מאַנעלא, פּיעטריקאָווער 17

(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראַזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג

ד. מאַנעלא, פּיעטריקאָווער 17

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.

זאַוואַדזקאַ 19 פר, 1 שט.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבערארבייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר 2.50 זל.

זאַוואַדזקאַ 23 ש' 3

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער ביליגער אויספערטיגונג 50 פּראָצ. ווי איבעראַל.

„TOLA"

קלאַנג-פילם-טעאַטער „MIMOZA"

ul. Kilińskiego 178

נאָכ'ן גרינדליכען רעמאָנט אַ גרויסע פּרעמיערע פון פרייטאָג דעם 15-טען אויגוסט 1930 און טעגליך

„זינגער פון פּאַריז"

אין די הויפּט-ראָל: Maurice Chevalier

הונדערט פּראָצענטיגער רעד און געזאַנג-קלאַנג-פילם

די פּרייזען פון די פּלעצער זענען נישט פערגרעסערט

אינזש. אורי גליקליך וואָרענט, אַז

איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קויפען וועלכע נישט איז מאַשין, וועלכען נישט אין אַרטיקל פיל דער טעכנישער בראַנזשע, ווענדעט זיך צוערשט צו אונז

מיר האָבען די גענעראַל-פערטרעטונג פון פערשידענסטע ערשטקלאַסיגע, וועלט-בערימטע אויסלענדישע פאַבריקען און דעם אויסשליסליכע רעכט צו פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען אין פּוילען

איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קויפען

שוין גענוצטע לאָקאָמאָבילן, מאָטאָרן, אויטאָמאָבילן אָדער פערשידענסטע אַנדערע אַרטיקלען פון דער טעכנישער בראַנזשע,— בעראָט זיך צוערשט אומבעדינגט מיט אונז

אונזערע אינזשינערן, ערפאַרענע ספּעציאַליסטען אויף אַלע געביטען, וועלן אייך געבען זייער פאַכמענישע מיינונג, נאָך געניער אויספּראָבירונג און איבערנעמענדיג אויף זיך די פולע גאַראַנטיע.

מיר שטעלען גלייכצייטיג איין פערטרעטער אין אַלע פּונקט פון דער פּוילישער רעפּובליק. מיט אָפערטען קענען זיך ווענדען נור פערזאָנען מיט פּראַוו-רטיללאָזער פערגאַנגענהייט, וואָס בעזיצען אנטשפּרעכענדע בעסטע רעפערענצען, אויסערסט טיכטיגע ענערגישע און רעפּרעזענטאַטיווע. געוויסע טעכנישע קענטנישע זענען געווינשט.

מיר ליפערן דאָס בעסטע אויף מעגליכסט גוטע בעדינגונגען.

ווענדעט זיך שוין צו אונז, דען אָן ריזיקאָ וועט איהר האָבען ביידייטענדע געלד געווינסען:

Inż. Urij Gliklich, Warszawa,
Elektoralna 11/12
skrz. poczt. 393. —— Tel. 36-76.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער

קאָנסיליום מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער היילקאַבינעט-קאָסמעטיק

טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָוונט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

לעזט!

אַכטונג! — אַכטונג!

קאָנקורענץ-פּרייזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג' פובליקום צו מעקען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע' זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישן אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי

12 שטיק	(„Express pictures")	זל. 2
6 „	פאַסט-פאָטאָגראַפיעס	„ 2
6 „	פאַסט- „ ברוין	„ 6
6 „	„ „ אויף זייד	„ 8

אַכטונג צו אַ ½ טוץ זיידענע פאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַכטונג

אַן'אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען

קומט און איבערצייגט אייך!

מיט אַכטונג

„PARISIEN"

קונסט-אַנשטאַלט

פראַנציסקאַנער 30.

לעזט און אַבאָנירט לאָדזשער טאָגעבלאַט

ס'בנוצט זיך

אַ אינסטרוקטאָרין פאַר אָנדולאַציע. אָפּערטען אונטער „L. K." אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאָגעבלאַט". 3559

געגען שווייס פון פיס

און אָדטשיסקעט נוצט נאָר פּראָשעק און פלאַסטער „ראַדיקאַל". פּרייז נאָר 30 גראָשען, אויך פלין „ראַדיקאַל" וואַשט אָב שמוץ און פלעקען פון אַלע קאָלירטע שיך, פּרייז 50 גראָשען אַ פלעשעל, אויך פלין „ראַדיקאַל" צו וואַנצען. פּרייז פון אַ פלעשעל 100 גראַם 50 גראָשען. היט אייך פאַר מינדערוועטיגע נאָכמאַכונגען, וועלכע ברענגען נישט קיין נוצען נאָר שאַדען בלויז די פיס. צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער ווינער, פּיעטריקאָווער № 10

8-טונג! דאָס לאָדזער טאַגעבלאַט

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה

אין אַלע פּאַהז-קיאָסקען

„רוּך" („Ruch")

היגיענישער פריזיער-אַנשטאַלט

פּאָמאָרסקאַ 14, טעל. 162-83

פראָנט 2-טער שטאָק

איז נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט געעפענט און בעט זעהר זיינע יעצטיגע און געוועזענע קונדשאַפט, ווי אויך בעקאַנטע אונז צו בעזוכען. מיר בעמיהען זיך אַלע העכסט-צופרידענצושטעלען, צו מעסיגע פּרייזען.

עס ווערט דאָרט געזוכט אַ לעהריונגע.

Dr. med. H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-98

נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונט

אַספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

פּערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

(122 פּאָרטזעצונג)

האַננאַ איז איבערגעבליבען ביי דער פירשטין אַלס אַרעסטאַנטקע, און דער אַלטער אויפזעהער האָט זיך דערווייל געמוזט פערנעהמען מיט נינאָנע'ן. פאַר דעם פּראַקטפולען מעדעל האָט זיך אָנגעהויבען זעהר אַ שווער לעבען, ווייל זי האָט געמוזט טון די ערגסטע אַרבייט און בעקומען דערפאַר זעהר אַ מאָגערע דערנעהרונג, ווי די אַרעסטאַנטען אין תפיסה. די כוחות האָבען זי אָנגעהויבען ביסלעכווייז צו פערלאָזען. איהרע ראָזע בעקעלעך זענען געוואָרען בלאַס און איינגעפאַלען.

אַז זי האָט זיך נאָר אָנגעהויבען צו בעקלאָגען, האָט מען זי באַלד גערדראָהט, דאָס זי וועט איבערגעגעבען ווערען דעם קעניג און דאָס האָט זי געמאַכט שטילשווייגען. אויף דעם האָט נאָר די פירשטין געוואַרט. זי האָט געוואָלט פערמאַטערן דאָס מעדעל מיט דער שווערסטער אַרבייט, ביז זי וועט פאַלען צו בעט און זיך שוין מעהר נישט קענען אויפהויבען. האַננע'ס מאָראַלישע ליידען זענען געווען נאָך גרעסער פון די פיזישע יסורים. זי האָט אַלץ געטראַכט וועגען ברייטשייד'ען און איז געווען איבערצייגט, אַז ער איז דער געליבטער פון דער פירשטין.

נינעטטאַ, וואָס האָט אויך געהאַסט האַננע'ן, צוליב איהר שעהנקייט, האָט צוזאַמען מיט איהר מאַדאַם, געפּייניגט דאָס מעדעל, אָנטועענדיג איהר די געבראָטענסטע ליידען. אַז האַננאַ האָט זיך געפונען אין דער פירשטינס צימערן און דאָרט געוואַשען און געראָימט, האָט זי נינעטאַ געהיטען אויף טריט און שריט.

— מיין מאַדאַם ווילט זיך דאָ, אין דער דאָרפישער שטילקייט, אויסגעצייכענט — האָט דאָס שטוב-מעדעל דערצעהלט. גיב אַ קוק, דאָרט אין צימער, געפינט זי זיך תמיד אין די אָרעמ'ס פון איהר געליבטען, אַ זעלטען-שעהנעם מאַנסביל.

ווי גיפטיגע שפּיזען, אַזוי האָבען די ווערטער געשטאָכען האַננע'ס בלוטענדיג האַרץ. זי האָט געמיינט, אַז דאָס האַרץ ווערט איהר צוריסען אויף שטיקער, ווייל זי האָט געגלויבט אין נינעטטאַ'ס ווערטער, נישט וויסענדיג, אַז דאָס אַלעס איז אַ געמיינער ליגען. ווען עס וואָלט אַזוי לאַנג געדויערט, וואָלט די פירשטין דערגרייכט איהר ציל, האַננע'ס האַרץ וואָלט געפּלאַצט פון וועהטאָג. אָבער די פירשטין לאָמבאָלאָ האָט עס נאָך נישט געוואָלט טון, די שעהנע האַננאַ איז איהר נאָך געווען נויטיג, זי האָט אַפילו געטראַכט זי איבערצוגעבען דעם קעניג.

מיט אַ אויסטערלישען אומגעדולד האָט די פירשטין געוואַרט אויף ברייטשייד'ען, ווייל דער אויפזעהער האָט איהר דערצעהלט וועגען דעם דרייסטען רויב-אָנפאַל.

— אַ גאַנצער מיליאָן! — האָט זי געשעפּטשעט אין דער שטיל, — אַ גאַנצער מיליאָן. דאָס האָט ער מיר צו פערדאַנקען, איך וועל אודאי זיכער קריגען אַ שפּאָרע סומע דערפון, אָבער ער וועט זיך זיכער ערשט יעצט נעמען צו דער ווייטערדיגער אַרבייט.

ברייטשייד האָט נישט געלאָזט לאַנג וואַרטען אויף זיך. ער איז געווען אַ וואָרטס-מאַן און ווען עס איז געקומען דער אָוונט, האָט זיך דערהערט אין פּאַרק אַ שטילער פייף, וואָס האָט זיך איבער'חזר'ט דריי מאָל.

— ער איז דאָ! — האָט זי פרעהליך אַ געשריי געטון אַ רייס טועגדיג זיך פון אָרט. — ער איז שוין אין פּאַרק און וואַרט ביי דער פורטקע פון פּאַלאַץ. נינעטטאַ, פערמאַך שנעלער דאָס קעמער'ל, וואו האַננאַ געפינט זיך, זאָל דאָס מיידעל נישט הערען זיין שטים. שנעלער, איילט זיך, און איך אַליין וועל אַריינלאָזען דעם לאַנג-ערוואַרטעטען גאַסט.

נינעטטאַ איז אַרויסגעשפּרינגען, און די פירשטין איז שנעל אַראָפּ פון די טרעפּען, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס זי איז נאָך נישט געווען אָנגעטון און געהאַט צולאָזט די האָר, וואָס האָבען אַרומגענומען איהר געשטאַלט, ווי אַ מאַנטעל.

ברייטשייד האָט געהאַט אַ שליסעל צו דער פּאַרק-פורטקע, אָבער אין שלאָס אַריין האָט איהם די פירשטין אַליין געמוזט אַריינלאָזען.

דאָרט איז טאַקע געשטאַנען דער הערשער, איינגעהילט אין אַ טונקעלען מאַנטעל, שוין נישט אין אַ אָפּיציר-קאָסטיום.

— קומט שנעלער אַריין, ביטע, — האָט די פירשטין אַ זאָג געטון מיט אַ ציטערדיגער שטים, וואָס האָט געקלונגען מיט איינגעהאַלטענער פרייד — איך גראַטולירע אייך, איהר האָט ווידער אַדורכגעפיהרט אַ גלענצענד ווערק. איך האָב, דעם אמת זאָגענדיג, שטאַרק געציטערט וועגען אייך.

זי האָט איהם אַריינגעשלעפּט צו זיך אין בודואַר, וואו ער האָט אויסגעטון דעם מאַנטעל.

— אַלזאָ שוין אויס דראַגאָנער-אָפיציר? — האָט די פירשטין געפרעגט, אַדורכשפּיזענדיג דעם הערליכען מאַנסביל מיט איהרע פייערדיגע שוואַרצע אויגען.

— ניין, איך האָב געמוזט איבערלאָזען די פערד, — האָט ברייטשייד שטיל געענטפערט. — דאָס איז מיין שטענדיגע קליידונג אַלס הערשער פון מענשען, וואָס זענען איבער צוויי הונדערט, מיר געטריי און איבערגעגעבען.

— וואָס פאַרע פאַרבענרייכער קאָסטיום! — האָט די ענטציקטע פרוי שטיל געזאָגט.—דער קאָסטיום איז באמת אַ סך שעהנער פון דעם דר אַגאָנער-מונדיר. ברייטשייד, איהר זענט אַ וואונדערבאַרער מאַנספערשוין, אַ שטאָלצער, אַך, איך בעוואונדער אייך!

דער נאַטשעלניק האָט אַ פוירגענומען פון אונטער'ן מאַנטעל אַ שווערען זאַק מיט געלד און איהם אַוועקגעשטעלט אין ווינקעל.

— איך ברענג אייך נאָך מעהר, נאָר מיינע מענשען מוזען טיילווייז ברענגען דעם רויב, וואָס ליגט פערגראָבען אין דער ערד. אַ גאַנצען מיליאָן האָב איך פערכאַפּט.

(פאָרטזעצונג קומט.)

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: [illegible] אַנאָנסען-פּרייזן: [illegible]
Redaktor-wydawca B. Hamburski
Ulocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.